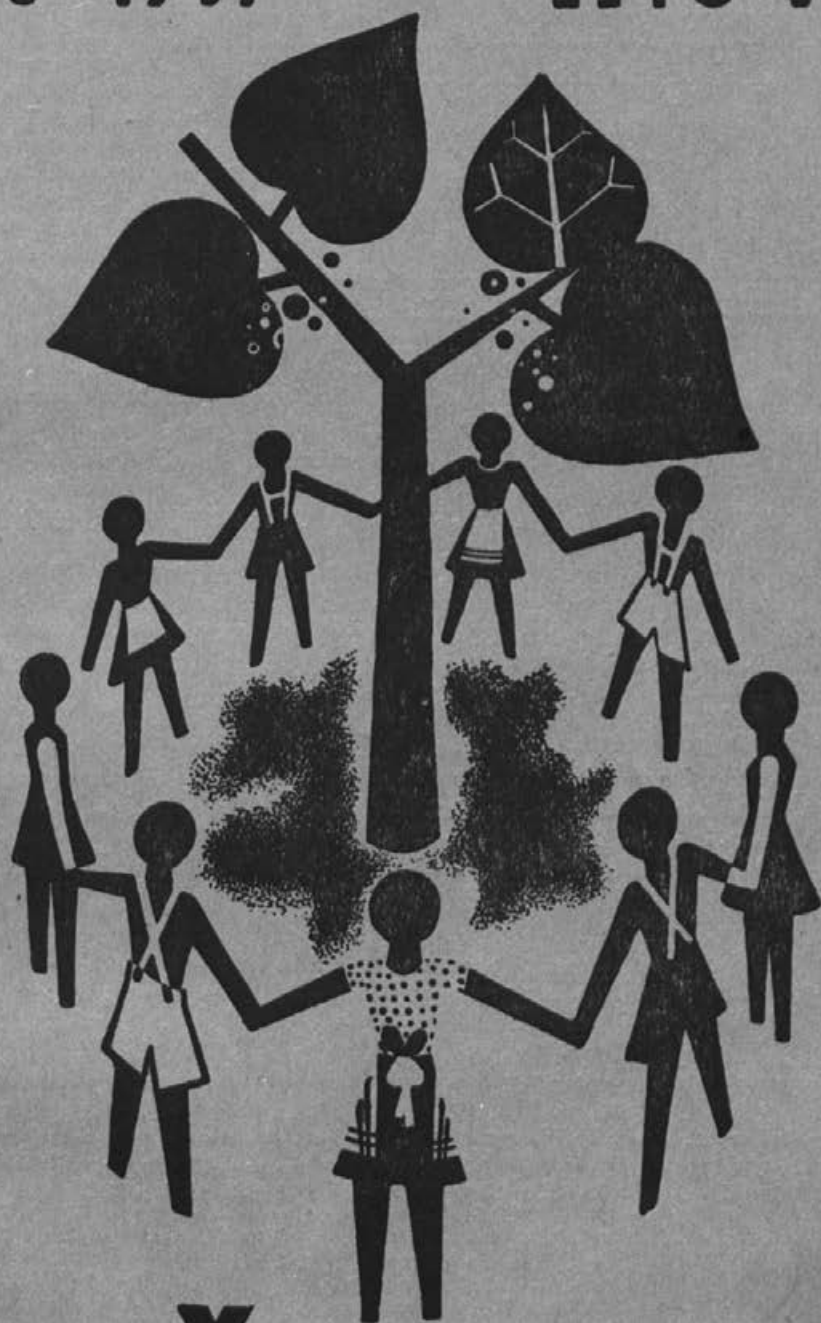

1936-1937

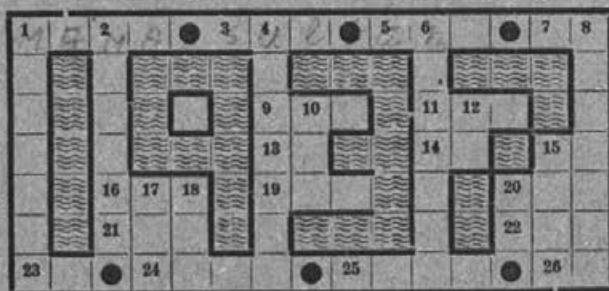
LETO VIII.

NAŠ^v 4 ROD

NOVO LETO

Stane Turk, Metlika

Vodoravno: 1. nebeška hrana, 3. tur. poglavar, 5. dvojce, 7. igral. karta, 9. skupno sorodstvo ali polovica mlad. lista, 11. Izraelec, 13. veznik, 14. veznik, 15. vzklík, 16. osebni zaimek, 19. vbod, 20. dve, 21. reka v Rusiji, 22. sanje, 23. mera, 24. žival, 25. žarek, 26. vpraš. členica.

Navpično: 1. mesto v Beli krajini, 2. mlad. list, 4. dežela v zasedenem ozemlju ob Soči, 6. prazniki, 8. narod, 10. osebni zaimek, 12. veznik, 15. Kajnov brat, 17. orožje, 18. žensko ime, 20. del kolesa.

REŠITEV NAGRADNIH KRIŽANK V 3. ŠTEVILKI »NAŠEGA RODA«

Križanko v 3. številki »Našega roda« je pravilno rešilo nad 400 naročnikov.

»Tvoronica Triglav«, lastnik Josip Olup st. v Ljubljani, Stari trg 2, ki izdeluje moško perilo in obleke, je za darila namesto 3 izžrebal 4 reševalce, in sicer naslednje:

Varga Anica, Trbovlje II.

Strojan Ivan, Rove 3 p. Zagorje ob Savi.

Varšek Francek, Raka 29.

Pirjevec Marko, Loče pri Poljčanah.

Darila prejmejo po pošti.

Tudi križanko »Miklavž in parkelj« je rešilo veliko število naročnikov »Našega roda«. Tokrat bodo lepa darila prejeli najpridnejši reševalci naših križank na šolah: Črna - Jesenice dekl. — Metlika in Ribnica dekl. Darila bodo razdelila šolska upraviteljstva teh šol.

Za rešitelje zgornje križanke »Novo leto« razpisuje »Naš rod« 5 nagrad. Rešitve naj se pošljejo na Uredništvo »Našega roda« v Ljubljani do 5. febr. t. l. Zadostuje poštna dopisnica!

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavniki Francè Štrukelj).

O MLADIH KANARČKIH!

Ako je samica ves čas pridno valila, prikukajo trinajsti dan iz jajčec mladiči, po 3 do 4 v največje veselje vsakega gojitelja. Ko so že vsi mladiči izleženi, je treba opazovati samico, dali jih kliče in krmi. Najbolj važno pa je, da jih dobro pokriva in greje, ker rabijo tedaj največ toplote. Hrane pa prinesejo za prvih 36 ur s seboj na svet. Ako po preteku tega časa samica še ne krmi mladičev, ni še treba takoj obupati. Mladim kanarčkom lahko pomagamo s kapljico toplega mleka, ki ga spustimo po zobotrebcu v kljunčke. Če pa samica ne prične krmiti mladičkov tudi tretji dan, so seveda mladički izgubljeni.

Včasih se pa tudi zgodi, da zaman pričakujemo mladičkov, čemur je največkrat vzrok ta, da so bila ali jajčeca neoplojena ali pa jih je samica preslabo grela. Vzroke temu najdemo tudi pri rejcu samem, ki ni morda skrbel za primerno krmo za valeče samice ter ima mogoče zatohtlo ali celo s tobačnim dimom prepojeno stanovanje.

En dan ali dva pred izvalitvijo mladičev pričnemo podajati valeči samici male porcije jajčne hrane, da samica sama najprej okuša hrano, s katero bo krmila izlegle mladiče. Suhe drobtine belega kruha ovlažimo enkrat z mlekom, drugič z vodo, tretjič z naribanim rumenim korenjem ter zmešamo vsakokrat sproti s trdo kuhanim in drobno seseklanim kokošjim jajcem. Poleg tega moramo skrbeti za stalno svežo vodo, zrnje in kak listič salate, motovilca, zelenega radiča ali špinacije. Ob taki hrani bo samica lepo krmila mladiče, ki bodo dobro uspevali v veliko veselje rejca.

Šesti ali sedmi dan nataknejo mladičkom male aluminjaste obročke, ki imajo vtisnjene številke, letnico in ime rejca. Na ta način najlažje vodimo kontrolo o poreklu naših kanarčkov. Taki obročki se naročajo pri Zvezi društev rejcev malih živali v Ljubljani, Karunova ul. 10, kjer so na prodaj tudi posebne knjižice o gojenju kanarčkov.

Sedaj pa o naši pošti. Zopet ste nas razveselili z velikim številom odgovorov. Pravilnih je bilo kar 57 in so se glasili sledeče:

1. Najmočnejša žival je polž, ker nosi svojo hišo s seboj. 2. Najsnažnejša žival je riba, ker se stalno umiva. Nagrade prejmejo sledeči: papigo Kobler Peter iz Ljubljane, mucka Vombergar Mirko iz Cerkelj, par grlice Močnik Drago iz Kamnika, par morskih prašičkov Neubaer Henrik z Golnika, tri prittlikave kužke, darilo tov. Leštana s sv. Trojice pa prejmejo: Cilka Rahne, Podgoršek Slavko in Letnar Julka.

Še nekaj! Zredili smo nad 50 morskih prašičkov, katere razdelimo brezplačno med tovariše in tovarišice, ki se prijavijo na našo šolo. Stavimo en sam pogoj, da vrnejo v poletju tri mladiče. Prijavite se! Pozneje na pomlad bomo ravno tako razdelili večje število kuncev raznih pasem, med deklice pa mlade piške.

Danes zopet dve uganki: 1. Kaj je lažje od peresa najmanjšega ptička? 2. Katera žival je najpridnejša?

In zopet štiri nagrade: 1. enosedežne sanke, 2. nalivno pero, 3. par morskih prašičkov, 4. ena grlica.

Odgovore in prijave prosimo na našo šolo Senkov turn, p. Vodice nad Ljubljano.

Na dobro rejo

ŠENKOVTURNŠKI REJCI MALIH ŽIVALI

5 knjig za Din 9'—!

nudi samo

K N J I G A R N A
„UČITELJSKE TISKARNE“
LJUBLJANA - MARIBOR

Razne knjižne zbirke po 6—8 knjig od
Din 9'— do Din 29'—! Zahtevajte cenik!

Klišeeje

eno- ali večbarvne, za časopise,
knjige, razglednice itd., izdeluje

klišarna

»Jugografika«

Ljubljana, Sv. Petra cesta 23

Prijateljčki!

Dokler bom hodil v šolo, bom kupoval
vse šolske potrebščine
v trgovini

Iv. Bonač,

v Šelenburgovi ulici

kjer kupuje tudi moj očka

vse pisarniške potrebščine

Blago je prvovrstno in poceni, zato trd-
ko tudi Vam priporočam

Otroci, hranite in varčujte,
p o m n i t e :
Iz malega raste veliko!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

izdaja na dom **domače hranilnike**,
najboljše učence **obdaruje** z zlatimi
darilnimi knjižicami. Stopite tudi Vi v
krog njenih vlagateljev in varovancev!

**ZVEZA ZOBOZDRAVNIKOV
JUGOSLAVIJE** je dala v promet
zdravniško preizkušeno

SISTOM pasto za odrasle
(plava tuba)

SISTOM babi pasto za
(rdeča tuba) otroke

SISTOM zobni prašek

SISTOM ustno vodo

Zahtevajte za nego svojih zob le
ta od zdravnikov preizkušena
in priporočena sredstva

Ljudska samopomoč

reg. pomožna blagajna

Maribor, Grajski trg 7

Poverjeništvu: Ljubljana, Tyrševa 34

z a v a r u j e

za pogrebno vse zdrave osebe
od 17. do 70. leta do največ
Din 10.000.—

Za doto vse mladoletne od 1. do
16. leta do največ Din 25.000.—

Ustanovljena leta 1927. Izpla-
čala do danes nad 25 milijonov
na pogrebninah in dotah.

Zahtevajte brezobvezno in
zastonj pristopne izjave.

Zaupniki se sprejmejo za vsak
kraj dravske banovine.

Rezervni fond nad 5 milijonov Din

Za smučarje!

*Tirolski in češki loden
v veliki izbiri priporoča*

A. & E. Skabernè
Ljubljana

NAŠ ROD

RAZGLEDNICA

I D A N P R E G E L J

Gotovo si le stežka misliš kaj bolj vsakdanjega in navadnega, kot pa je razglednica. Pa glej, mladi prijatelj, temu še ni tako strašno dolgo, še polnih petdeset let ne, ko Slovenci še nismo poznali ne tega in takega občilnega pisma, ne imena zanj. O, še dobro se spominjam iz svojih dijaških let, ko sem počel pisati prva pisma in jih tudi nekaj prejel, kako sem lepega dne ostrmel ob nove vrste dopisnici, ob prvi razglednici iz domačega kraja. Biló je zame pravi doživljaj, ki ga nisem imel poslej nikoli več, dasi pomnim početek važnejših iznajdb, kot so električna luč, vžigalice, kolo, avto in aeroplan, film in radio ...

Pa mi je zato menda še danes milo, ko pišem ali ko dobim pozdrav po razglednici. Nimam sicer albuma, kjer bi hranil ta tiha, trenutna voščila od daleč in blizu, od včeraj in danes, z vesele božje poti poleti in iz radostne misli za božične dni in novo leto. Imam pa nekaj toplih spominov na take pozdrave. Naj ti povem le za enega!

Imel sem sošolca. Bil je zelo tih in samošnji človek. Nikoli se ni igral z nami, tudi učil se je sam zase. Ali je imel svoje ljudi, ne vem. To je, da ga ni nikoli nihče obiskoval in da ni prejemal nobenih pisem. Za počitnice je odhajal nekam; kam, ne bi vedel povedati. Vračal se je leto za letom prav takšen, kakršnega smo ga poznali. Komaj smo ga pogrešili, ko ga neko leto ni bilo več v šolo. Nič več nisem slišal poslej o njem. Lepega dne pred meseci pa dobim razglednico iz Amerike in na razglednici sledeči pozdrav: »Prvo razglednico, ki jo pišem, Tebi v zahvalo za Tvojo prvo meni!« Tako in nič več. Sprva sploh nisem sporočila umel. Te dni pa se mi je posvetilo. O Janez! Saj! Eno majniško razglednico, iz samega usmiljenja, da edini med nami sošolci nisi na izletu, sem ti nekoč poslal. Iz usmiljenja in iz dijaške šale, češ, kaj boš počel, ko jo dobiš. Brez podpisa je bila, šaljiva, skoraj hudobna. Opažoval sem te, ko si jo prejel, zardel in jo spravil, dvomeče, ali je res tebi namenjena ...

Janez! Kjerkoli si in kakorkoli se ti godi, vse dobro ti želim! Danes sem pozabil svoje mladostno razposajenje. Ti pa se mi po štiridesetih letih zahvaljuješ za dobroto. Štirideset let si nosil svoje veselje sam v sebi, preden je dokipelo do besede. Zdrav bodi, Janez!

To je moja zgodba o razglednici.

Pa nosim vsak dan hujšo boleost v sebi. Z onstran, tam kjer Soča oblija moj domači kraj, že leta in leta nisem prejel najmanjšega sporočila po razglednici. In prav od tam bi jih prejemal z velikim veseljem. Ali je to za kazen spričo moje nekdanje dijaške objesti?

Kakorkoli! ... Štirideset let, kar poznam razglednico. Štirideset let! O Bog! Saj bi prebolel Janeza in njegovo zgodbo. Sebe in razglednic iz izgubljene domovine ne morem, ne smem! ...

UBEŽNIK

OSKAR HUDALES

(Ilustrirala Marja Tratnikova)

IV.

Megle so se razpršile. Od nekod je vanje butnil veter ter jih razgnal; z neba se je prismejalo sonce. Ves svet je sijal v novi lepoti.

Po cesti, na kateri so se šopirile tople mlake, sta stopala dva človeka. Prvi je bil starec z veliko malho na hrbtu in pošvedranim klobukom na sivi glavi. Oči so mu zakrivala črna očala. Z velikimi, nerodnimi koraki je čofotal po blatu. Poleg njega je capljajl deček, bos, v sami srajci in hlačah. Živahno sta se pogovarjala.

»Da si boš zapomnil«, je rekel starec. »Jaz sem tvoj oče. V vojni sem izgubil vid. Kadar bova srečala kakega človeka, me moraš prijeti za roko, kakor da me vodiš. Ljudje imajo s slepci usmiljenje.«

»Ne bojte se«, je odvrnil deček. »Govoril bom samo takrat, kadar me bo kdo kaj vprašal. Radoveden sem, če bova kaj zaslužila.«

»Bova, bova!« je pritrdil možakar. »Dobro bova jedla in še spila bova lahko kak kozarček.«

»Hm«, je menil deček. »Jaz bi raje štedil, da bi imel denar!«

Berač je nekaj zamomijal; kaj je rekel, ni bilo mogoče razumeti.

Deček je bil Verbičev Jakec. Toda nič več oni Verbičev Jakec, ki je pred dnevi odšel v svet, da poišče devoto deželo. Bil je povsem drug. Zdaj je vedel, da te srečne dežele nikjer ni, vedel je, da si to srečno deželo lahko ustvari vsakdo sam, če ima le dovolj denarja. To mu je povedal stari berač, ki je gotovo mnogo vedel. Jakca je nekaj časa motilo le to, da berač kljub svoji modrosti in starosti ni imel denarja za udobno življenje. Kmalu pa se je potolažil z mislijo, da starec tega sam niti ni mogel doseči. Sedaj sta dva, pomagala bosta drug drugemu, igrala bosta slepca. Denarja bo kar deževalo. Res, da je to goljufija, a kaj zato. Berač je rekel, da se vsi ljudje medsebojno goljufajo, čemu bi torej še ona dva ne goljufala?

Med drevjem se je poleg ceste pokazala skromna kmečka hiša. Komaj jo je starec zagledal, že je pričel hoditi s kratkimi, drsajočimi koraki, kakor pač hodijo slepci. S pridušenim glasom je poučil Jakca:

»No, primi me za roko in me vodi. Tako, da, tako! In počasi hodi. Tako, dobro! Ko prideva do hiše, moraš ti najprej govoriti. Prosi milodara za ubogega slepca. Le dobro naredi! Ali boš znal?«

»Bom, bom«, je hitel zatrjevati Jakec. Srce mu je pričelo hitreje utripati. Ni vedel, ali iz strahu ali ker se ga je loteval sram.

Medtem sta že prispela do hiše. Drobna, suha ženska je pometala pred durmi. Jakcu ni hotela beseda iz ust. Najraje bi bil pustil berača na cedilu in odbrzel dalje po cesti. Tedaj ga je starec stisnil za roko, kakor da je uganil njegovo skrito misel.

Jakec je pričel govoriti s potvorjenim, tresočim glasom in ponavljajl kar tjavendan, kakor je doma slišal govoriti berače: »Dobra gospodinja, usmilite se reveža, dajte mu kak dar, usmilite se slepca! Dajte... V vojni je oslepel. Usmilite se ga.«

Ženska ni ničesar rekla. Izginila je v hišo in se vrnila s krajcem kruha in koščkom kuhanega prekajenega mesa. Oboje je dala Jakcu.

»Hvala lepa!« je rekel ta, a že ga je prekinil berač:

»Bog plačaj in sveta mati božja, moja priprošnjica sv. Lucija in vsi svetniki. Da bi bili srečni in zdravi vi in vaši otroci in vsa vaša hiša.« Nalašč se je priklanjal v napačno smer, ko da ženske ne vidi.

Počasi sta se okrenila in mislila oditi, ko je kmetica zaklicala za njima: »Počakajta še malo!«

Zopet je odšla v hišo. Tokrat je dolgo ni bilo nazaj. Čez čas se je vrnila s svežnjem obleke in parom čevljev.

»Na, vzemi!« je rekla Jakcu in dvojce solz ji je spolzelo po obrazu. »Jaz nimam sreče z otroki. Včeraj sem pokopala zadnjega sinčka. Tretjega že. Darujem ti njegovo obleko. Morda mi zato Bog nakloni srečo, da mi ne umrje še zadnji otrok, edina hčerka.«

Jakec je sprejel sveženj z mešanimi občutki žalosti, veselja, sramu in kesanja. Niti prav zahvaliti se ni mogel. Zato pa se je tem bolj zahvaljeval berač. Brbral je cele litanije zahval, a ženska ga ni dolgo poslušala. Glasen jok jo je posilil. Odšla je v hišo. Tedaj sta ste okrenila še onadva.

Ves čas, dokler bi ga kdo še mogel videti od hiše sem, je držal berač Jakca za roko in oponašal negotovo hojo slepca. Jakec ga je izpustil šele za ovinkom.

Sedla sta kraj ceste na kup tesanega lesa.

»He, he«, se je smejal stari. »Ali si videl, kako dober je bil začetek? Boljšega si nisva mogla želeti. Pokaži no, kaj si dobil! He, he, he...«

Prigrizovala sta kruh in meso ter ogledovala podarjene reči. Bile so dvojne hlače, suknjica, dvojce srajc, čepica in čevlji. Suknjo, čepico in čevlje je Jakec takoj pomeril in vse mu je bilo tako prav, kakor bi bilo nalašč zanj narejeno.

Ko sta šla dalje po cesti, ni bil več oni Verbičev Jakec, ki ga je bilo pred pol ure sram prosjačiti z lažjo na ustih. Obleka, ki jo je sedaj nosil, je bila zaslužena na zelo lahek način. To ga je utrdilo v misli, da je našel pravo pot v življenje. Tako se bo že dalo živeti. Bil je svoboden ko ptič. Nihče mu ni ukazoval, stari berač mu je bil samo tovariš, ki mu bo pomagal priti do blagostanja in do sreče.

Dolgo sta korakala molče, zatopljena vsak v svoje misli. Šele čez čas je spregovoril berač, ko da se je prebudil iz sanj: »Danes si imel izredno srečo. Zato pa si nekaj dni ne bova delila denarja, temveč bom vsega obdržal jaz.«

»Oho!« se je razhudil Jakec. »Kaj vas to briga, če sem dobil obleko! Zmenila sva se, da si bova nabrani denar delila in pri tem ostane!«

»Smrkavec nehvaležni!« je zakričal starec. »Rešil sem te nagote in gladu, zdaj mi pa tako vrašaš.«

»Če vam ni prav,« je trdo odvrnil Jakec, »pa grem zopet svoja pota. Kar sami igrajte slepca, če hočete. Jaz tudi ne bom zahteval suknje od vas, če vam jo kdo podari!«

Berač mu ni takoj odgovoril. Po kratkem odmoru pa je dejal:

»No, no, saj nisem tako mislil! Ne boj se! Držal bom besedo!«

Nato sta zopet umolknila. Nobenemu se ni ljubilo govoriti. Na njuno prijateljstvo je padla rahla senca.

* * *

Sonce se kar ni moglo posloviti. Kljub pozni jeseni je svetlo in sveže sijalo z neba ter prijetno grelo. Zjutraj je hitro razgnalo hladne megle in ustvarilo lep, miren dan. Šele kadar so pod večer legle preko zemlje dolge, tanke sence, je zopet pritisnil hlad.

Jakec in berač sta hodila od vasi do vasi, od hiše do hiše, jedla pri tujih mizah in prenočevala po skednjih in hlevih. Včasih sta kak dan nabrala precej denarja, drugič zopet nič. Takrat je bil stari navadno slabe volje, godrnjal je in tožil, da se ga je Jakec naveličal poslušati. Kljub temu se je v beračevi malhi nabiral denar. Pri hoji mu je zvenketal in Jakec je čestokrat vprašal: »No očka, kdaj bova delila?«

»Počakaj,« ga je tolažil berač, »ko bo slabše vreme. Takrat ti dam tvojo polovico, da ti ne bo treba hoditi v blatu in mrazu okrog. Nastaneva se pri kakem kmetu, plačava mu hrano in stanovanje. Ležala bova na toplem in lenarila. Živela bova kakor gospoda na letovišču.«

Jakec se je nasmehnil. Da, sedaj mu ne bo treba več delati. Čez leto bosta beračila, na zimo pa lenarila. Nihče več ne bo nad njim vpil, nihče več ga ne bo tepel, nihče mu ne bo več ukazoval. Svet se mu je zdel kljub motnim jesenskim barvam ves nov in bleščeč.

Neke nedelje sta prišla v veliko vas. Prav tisti dan se je vreme izprevrгло. Težke megle so ležale nizko nad poljem, zima je dahnila prvi pozdrav. V lahnem, mrzlem vetriču so se okrog hiš podile prve, samotne snežinke. Prišedši v vas, sta takoj spoznala, da mora biti tam nekako cerkveno proščenje. Trumoma so prihajali ljudje v cerkev. Vsi so že bili zimsko oblečeni.

»Danes bo dober dan«, je šepetal berač, ki se je od Jakca dal kot slepec voditi skozi vas. »Ljudi se je čuda mnogo nabralo. In glej, nikjer ni nobenega berača. Spraviva se kam blizu cerkvenih vrat. Le pazi, da boš dobro govoril.«

Jakec je samo prikimal in vlekel starca skozi gruče ljudi. Ko sta sedla na mrzlo stopnico pred cerkev, se je maša ravnokar pričela.

»Če danes količkaj zasluživa,« je mrmral starec, »si bova zvečer delila. Zima se bliža in treba si bo nekje poiskati topel brlog. Sedaj pa pobožno in glasno moliva, ljudem je to zelo všeč.«

Iz vlekel je od nekod ogromen rožni venec in začel s pojočim glasom moliti naprej. Jakec je snel klobuk, ga položil predse in vzdihuje odgovarjal starcu. V teh tednih, odkar sta hodila skupaj, se je že dodobra priučil beraškemu vedenju.

Nekaj zapoznelih ljudi je prišlo mimo. Skoraj vsak izmed njih je izpustil v klobuk nekaj drobiža. Jakec je v zahvalo samo prikimal, ko da bi se na noben način ne pustil motiti v pobožnosti. V resnici pa je ves čas premišljeval, koliko mu bo danes odštel njegov stari tovariš.

Po maši sta se z vso vnemo lotila posla. Tarnala, prosila, lagala in zahvaljevala sta se tako dolgo, da je zadnja pobožna ženica odšla iz cerkve. Beraču se je raztegnil obraz, ko je vsul drobiž v malho.

»Sedaj pa še v gostilne«, je dejal Jakcu. »Tam bova našla še one, ki niso šli k maši. Tudi ti nama morajo kaj dati.«

Šla sta od gostilne do gostilne ter pri vsaki mizi ponavljala storijo o ubogem slepcu, ki je v veliki vojni izgubil vid. Marsikateri dobrovoljnih pivcev je segel v žep.

Pri enem izmed njih bi beraču skoraj izpodletelo. Možakar je izročil svoj dar in vprašal: »Pri katerem polku ste služili v vojni?«

»Pri sedemdesemdesetem«, se je zlagal berač.

»V kateri četi?« je bil mož še nadalje radoveden.

»Nekaj časa pri tretji, nato pri šesti.«

»Glejte si no!« je vzkliknil gost. »Potem sva služila skup.«

»Že mogoče, že mogoče«, je zamrmral starec in pomenljivo stisnil Jakca za roko. To je storil vsekdar, kadar je začutil nevarnost. Jakec je razumel in takoj odvedel berača skozi duri.

Pred gostilno se je potihem nasmejal in rekel: »Kmalu bi jo bila izkupila. Pojdiva hitro na kak skrit kraj. Tam si razdeliva denar.«

Šla sta iz vasi ter se ustavila pod samotnim kozolcem. Starec je presul vsebino svoje malhe na desko in preštela sta novce. Bilo jih je precej. Za Jakca kar celo premoženje. Stotakov še nikdar ni imel v rokah. Počutil se je kakor človek, ki je čez noč postal bogat dedič. V čudnem ognju so se mu zableščale oči, ko je stlačil denar v žep. Bil je na cilju. Hej, sedaj se prično lepi časi! Konec je revščine in nadlog!

Danes si mora privoščiti kaj dobrega. Dišečo klobaso, krajec belega kruha in kupico vina, kakor so si ga privoščili bogati kmetje v njegovi vasi. V hipnem navdušenju je ognjevit predlagal:

»Veste kaj, striček? Pojdiva v kako gostilno in proslaviva današnji dan. Plačal bom jaz, da vam povrnem dobroto!«

Berač je prikimal in se samo z očmi lokavo nasmehnil.

Poiskala sta samotno gostilno na koncu vasi, sedla za prazno mizo ter naročila jedi in pijače. Vino je bilo kislo in neokusno, toda Jakec je pil v velikih požirkih, kakor je to videl delati odrasle. Po prvem kozarcu se mu je pijača zagabila, toda piti ni nehal. Sramoval se je, da ne bi izpil toliko kot njegov stari prijatelj. Po nekaj kozarcih je začutil, da mu kri hitreje polje po žilah. Na mah mu je postalo pri srcu vedro in veselo, vino je zadobilo drug, prijeten okus. Zdelo se mu je, da mora venomer govoriti. Lotevala se ga je sladka omama, vse skrbi in težke misli so se umaknile veselemu razpoloženju. Tu pa tam se je potipal za žep, da je otipal denar in prepričan je bil, da mu ga nikdar ne more zmanjkati. Slednjič se mu je pričel zapletati jezik, za hip se je krog njega zavrtela vsa soba, pred očmi sta se mu zibali dve svetilki, dva gostilničarja, dva berača. Neka nevidna roka mu je zadržala grlo, mrzel pot mu je oblil telo, dvignil se je, hotel nekaj povedati, a mu je bil jezik težak ko svinec. Tla so se mu zamajala pod nogami in zviška je telebnil na pod...

(Se nadaljuje.)

TRJE KRALJI

I N A S L O K A N O V A

*Nocoj so vse ceste, ki v mesto teko,
polne kraljev prečudnih.
Njih oblačila niso ne žamet, ne svila,
ampak stara, raztrgana materna krila.
Krone na glavi so iz papirja,
repatica ni prišla iz vsemirja,
da bi kazala jim pot.
Kar sami so jo naredili,
iz papirja zlepili in na desko pribili
in zdaj po cesti gredo,
repatico nosijo in pojo:*

*Mi smo kralji, trije kralji,
žalostnih današnjih dni.
Daleč, daleč smo prišli,
da vas prosimo za dar.
Oh, nikar ne zavrnete nas,
ne zaprite vrat, ne zaprite nam srca.
Saj prosimo za mamico,
ubogo, našo, žalostno,
ki vsa bolna od skrbi,
nekje ob mrzlem ognjišču ihti,
in za očeta,
ki brez dela doma sedi,
in za nas,
ki smo lačni in žalostni...*

*Tako trije kralji pojo,
pesem prečudno, prežalostno...*

PREVZETNA HRUŠKA

IVAN PRIMOŽIČ

(Ilustriral France Mihelič)

Nekoč je živela zelo prevzetna hruška. Sila ponosno je stegovala svoje ogromne veje oblakom naproti in vetrom nakljub. Na zemlji Štefana Kropca je rasla in odkar jo je Štefan Kropce poznal, nikdar ni bila drugačna. Deblo je imela staro in v vseh nadlogah preizkušeno; visoko je bilo, brez vej; brez lestve nikdo ni mogel v košati šop rogovil pri vrhu. Zato je uživala ta gosposka hruška časti in spoštljivih pogledov, da se je krivila od prevelike sreče. Veselo in brez zopernih brig je živela na Ozarah, kakor se je imenoval tisti košček ljube zemlje Štefana Kropca. Okrog nje po njivah je poleti ždelo vse polno krompirja in so se sklanjali visoki klasi pšenice; trava je z rožami šepetala daleč naokoli; celo nekaj mladih jablan in sliv se je smejalo v soncu. Od konca njiv in travnikov je šumela reka; precej široka je bila in globoka za pol človeka. Dobro je videla košata hruška to poskočno vodo, ki se je trkljala čez kamne in se izgubljala nekam v tolmine. Poznala je visoka gospa vso družbo okrog in zviška doli je izpregovorila sem pa tja z njo nekaj besed. Vse polno gostov je prihajalo k njej v vas. Spomladi, že na vse zgodaj so jo budili čmrlji z glasnim brnenjem; potem čbelice — tihe in ponižne znanke; pa še metulji in tista njihova žlahta, črviči, br, nesnage! Potem ptički, poslanci neba, joj, koliko te pisane drobnjavi je skakljalo od veje do veje. In kako je to pelo — o, kako prekrasno je pelo. Res je bilo veselo tja do jeseni, ko so se zredile hruške in so veje ječale pod težo rumenega bogastva. Tedaj je hruška dobila novega gosta — Štefana Kropca. Vsak dan je prišel pogledat, če leži okrog debela v travi kako krepelce ali poleno iz njegove drvarnice ali kamen s ceste ali palica. Kajti kadar so take reči jele padati z vej, takrat je Štefan vedel, da bodo rumenke vsak čas zrele. Koliko jeze so prizadejala blagemu možu tale polenka, palice, kamni, krepelci, o, koliko. Prebridko se je pritoževal na zanični svet, ki ne more počakati vsaj še pol tedna, ko bodo cukrenke docela zrele in jih bo lahko otresel... Štefan Kropce, seveda, ne hudobni svet! Tako pa ima samo skrbi, ki grizejo in razjedajo zdravje; ima noči brez

spanja; ima pomandrano travo; s hruške okleščene krezulje; še polena ginejo iz drvarnice. Oh! Oh!

»Ali ni krivično«, je premišljeval med ječanjem. »Ali ni to grozno?« je vpraševal nekoga, ki ga ni bilo. Še veliko vprašanj si je postavil, na nobeno odgovoril.

Naposled se mu je nenadoma razjasnilo sivo oko in živo je zamahnil z roko po zraku: »Tako naredim! Prav gotovo napravim tako! In potem... ho ho!«

* * *

Iz gozdov in globeli se je prikradla noč, poltemna noč. Ozek srp meseca je plaval po modrini neba. Na Ozarah pod bogato hruško je na nizkem stolčku čepel Štefan Kropec in čakal, kdaj bo treba odpoditi nepredvidne tatove. Potrpežljivo je čepel tam in poslušal, kako šumi na kraju polja tiha reka. Vse razen nje je neslišno spalo.

Kropec je od časa do časa zazehal in odprl usta na široko, da je zajel polno mero zdravega, nočnega zraka. Tatov nobenih od nikoder; še koraka, še poka suhe vejice ni bilo čuti. Tudi spanca v očeh ni bilo.

Nekaj po polnoči se mu je zazdelo, da se nekakšne sence motajo ob vodi; zibljejo se, švigajo... aha — še tam; in tam — aha... Toda — že jih ni; ... kaj pa če se Kropcu le dremlje?

»Dremlje?« je vprašal Štefan sebe. »Saj res, zakaj pa ne...«, in je trdno zaspal.

* * *

Svetla zarja, divna pesem krilatih pevcev, hladen šum vetriča, glasovi iz gozda... zlato jutro.

Štefan se je prebudil. Ko je vstal z lesene klopce, so ga neznansko bolele kosti, vse kosti, kar jih je zraslo v štiridesetih letih v njegovem telesu. Ves nevoljen in betežen je pobral stolček in odšepal proti domu.

Dolga noč mu je nagajala ves dan. Ves dan je zdihoval okrog hišnih voglov »oh«, »ah« in »ojoj«. Hruško je resda obvaroval, ali za kakšno ceno — ojejeej! Da bi Štefan Kropec moral toliko pretrpeti, noči brez spanja pod drevesom preždeti, vse dni okoli rodne hiše v bolečinah prevzdihovati — ne Štefan Kropec tega ne mara več!

A tudi hruške ima rad; saj so njegove, kako bi jih rad ne imel. Ne mara jo zapustiti, to imenitno, vsem nosovom dišečo hruško. Zato jo

bo čuval še nadaljnjo noč, jo bo pogumno stražil še nadaljnji večer. Pa ne tako kot prejšnjo noč. Ampak na mehki postelji bo ležal, da ne bo odhajal od drevesa polomljen in razbit.

Štefan Kropec je izpod strehe nekakega kozolca privlekel dolg koš, v kakršnih so v prelepih, starih časih vozili oglarji dragoceno črno svoje blago na dober prodaj. V to prijazno pripravo je nasul do vrha sena in zvlekel vse skupaj pod hruško na Ozare.

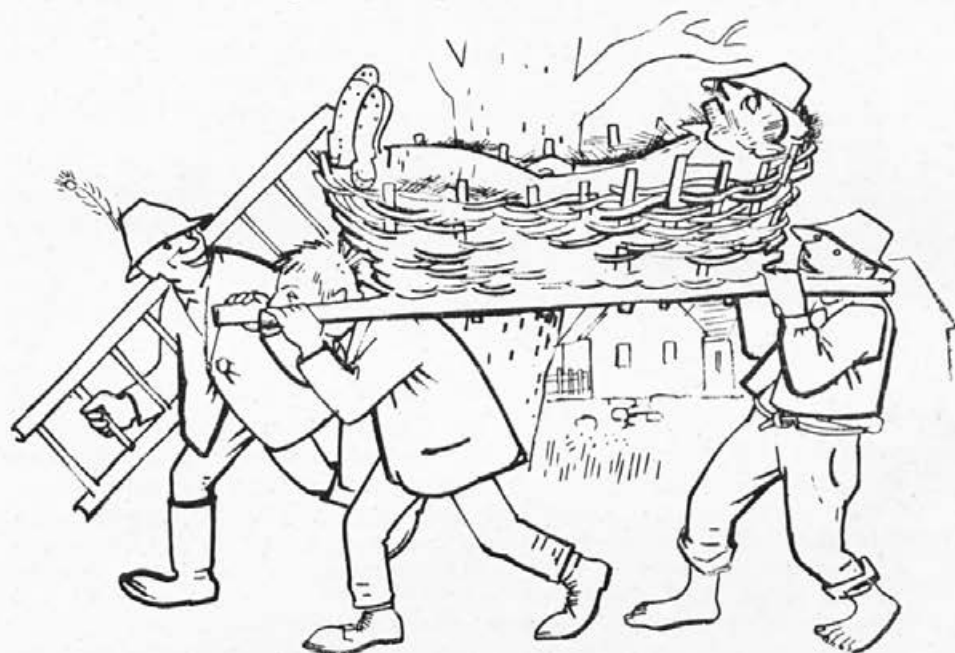

Ko je legla noč na zemljo, je legel tudi on v seneno posteljo. Seno je bilo sveže in se je na sredi udrlo in pogreznilo v globoko jamo, tako da so glava in noge na vsakem koncu koša molele kvišku. Kakor vsako noč, je tudi sedaj tišina predla tanke nitke vsenaokrog. Le rečica je rahlo šepetala in vse bi bilo kakor v pravljici, da ni Kropčevo smrčanje zelo nemilo oznanjalo, da pravljic že davno več ni...

Proti sredi noči so se izvile iz hoste tri sence. Dolge in suhe so se motovile prav do hruške. Kakor trije stebri so se ukopale pred košem.

»Koš?« so se začudile vse tri.

»Mož!« so se spogledale in se pritajeno zahahljale skozi nos in zobe. Nato so se zgornji konci črnih dolginov staknili skupaj. Čez pol minute so se sence spet tiho izgubile, odkoder so prišle.

Štefan je sladko počival. Nič ga ni motilo in pol odprta usta so podrhtevala od brnečega zraka. Nad njim se je sklanjala razkošna hruška; teža sočnih plodov je gugala gibke veje.

Iz grmovja so zopet priplavale sence. Prva je bila visoka in suha. Nosila je kratko lestev. Ko je prišla do hruške, je naslonila lestev na drevo in se začela pomikati navzgor med zelenje in veje.

Drugi dve sta šli naprej preko njiv, preko trat. Nekoliko sklonjeni sta bili; na ramenih sta nosili dva težka tesarska stola. Na robu njiv sta utonili v žuboreči potoček in položili varno in previdno neokretna stola drugega za drugim sredi vode. Tiho sta se kakor dvoje črnih strahov izkocabali senci iz grape in odplavali do koša in Štefana. Z vrha vej je smuknila tretja in iz nekakšne vreče stresla za mernik debelih hrušk v koš.

Kropec se ni prebudil, ni zamahnil z roko, še okrog se ni obrnil. Senca je tesno ob njem založila najmanjši prostorček s sladkimi sadeži.

Zatem sta se manjši dve pripognili, prijeli vsaka za konec koša in ga počasi dvignili na rame. Tretja je z dolgimi rokami pograbila

lestvo ob deblu in nemo je plul črni spreved po ozki stezi med žitom in krompirjem. Pri reki se je procesija ustavila. Temni dolgin je zdrsnil v vodo in položil lestvo na tesarski bruni sredi reke. Za njim se je primajal koš s Štefanom Kropcem in je obstal na lestvi med valovi...

Nočni gosti iz goščave so se utrnil v eno s temno nočjo. Štefan je sanjal zabavne in vesele sné. Pod njim je žuborela rečica. Iz koša je dišalo po svežem senu in sladkih hruškah. Srpasti mesec se je skrila za robom gore. Od daleč nekje se je utrgal odmev troglasne pesmi.

Zgodnje jutro je pripeljalo po stezi romarico Jeralo iz Doba. Zatopljena v pobožno molitev, je hodila ob robu njiv. Stezica jo je privedla do vode; prestrašena je onemela sredi molitve, ko je zagledala na vodi oglarski koš in v njem človeka; živega človeka, ki je smrčal in mu je bilo ime Štefan Kropc in ga je poznala kakor brata svojega.

»Ježeš, Ježeš, Štefan, Štefan!« je klicala.

»Svepomoč, svepomoč!« ga je budila.

Štefan se je res zbudil. Najprej se je izkopal iz jame in sedel na seno; potlej kakor človek pač naredi zjutraj, ko pride iz odej — pomel in zametniknil z očmi in pogledal po hruški. Zdelo se mu je —

»Predelana reč!« se je začudil in z leve in desne po enkrat obrisal nos. Hruške nikjer! »Heencano, s celim drevsom menda niso šli.«

Gleda, gleda — nič; samo stara božjepotnica vpije tam-le.

»Štefan, Štefan, kaj pa brodiš po vodi?« je ropotala Jerala.

»Ali se ženski meša?« se je začudil Kropc in začel lezti iz koša. Ženica je od strahu sedla na breg.

»Štefan, Štefan, utonil boš!« je sklenila roke.

Štefanova noga se je dotaknila tedaj nekaj mrzlega in je hitro skočila nazaj v koš.

»Ijeej!« je zavpil Štefan in zdaj šele je zagledal pod seboj hladno reko, ki je mirno tekla po strugi in se ni brigala ne zanj, ne za Jeralo.

»Ojej«, je ponovil; iz daljave se je smejala njegova hruška.

»Povej mi za sedem nebeških ran, kaj si prismojen, da...«, je tiščala starka vanj. Štefan je nalašč preslišal nič kaj prijazno vprašanje in se je zadril iz koša: »Pomagaj rajši, jezik dolgi — ojejoj...«

Jerala iz Doba je res stopila v vodo; še čevljev ni sezula. Pomagala je Štefanu, da je privlekel koš, lestvo, ki jo je za svojo spoznal in tesarska stola, ki ju je prav tako že videl na domačem dvorišču. Ko sta pririnila vso navlako na breg, je Štefan nasul pobožni potnici hruške iz koša, da ga je od hvaležne sreče pozabila nadlegovati s tisoč vprašanji. Vesel, da je tako zaprl klepetavi mlin, jo je ucvrl proti domu...

* * *

Zvečer se je vrnil s sekiro in posekal prevzetno hruško.

Sedaj, na zimo, kuri z njo in se greje na krušni peči in premišljuje, čigavi fantje so neki bili, ki so mu tisto zagodli...

DOBRO DELO

SPISAL FRANCE BEVK

(Ilustriral Tone Kralj)

Zivel je starec, ki je bil velik skopuh. Nikomur ni privoščil najmanjše dobrote, niti lepe besede niti prijaznega pogleda; zbolelo ga je že, če je kdo stopil na njegovo senco. Da bi mu berači ne trkali na njegova vrata, se je umaknil v samoto in si dal obzidati hišo z visokim zidom, pred vrata pa je privezal hudega psa. Če bi bila prišla sama Mati božja z Jezusom v naročju, bi ji ne bil dal prenočišča.

Tako je živel sam zase in se nikoli ni prikazal ljudem. Z leti se je postaral, telo se mu je upognilo, lasje so mu osiveli. Tedaj ga je nekega dne obšla čudna slabost. Mrzel pot mu je stopil na čelo, tema se mu je delala pred očmi, zavrtelo se mu je v glavi. Dušilo ga je.

Poprej ni nikoli pomislil na smrt, tudi sedaj mu je bilo težko verjeti, da bo umrl. Mislil je le, da mu zmanjkuje zraka. Odklenil je vrata in po dolgih letih prvič stopil čez prag. Namenil se je v prirodo. Dospel je na livado, sedel na kamen ob vodici, ki je ko drobna rečica tekla preko trate.

V vodico je bil pal mravljinček. Ni utonil, plaval je, se mučil, da bi se rešil na breg. Ni se mu posrečilo. Kadarkoli je priplaval do vejice, ki se je nagibala v vodo, ga je zgrabil valček in ga je znova vrgel na sredo struge. Mučno prizadevanje se je začelo od kraja.

Skopuh, ki se nikoli ni menil niti za Boga niti za njegove stvari, se je zagledal v mravljinčka. Boj uboge živalce, ki ji je šlo za življenje, mu je bil ko razburljiva igra. Ali se bo rešila?

Bilo je prvikrat, da je za trenutek pozabil nase. Hotel je udariti s palico po vodi, potopiti mravljinčka in ga tako rešiti trpljenja. Nena-

doma se mu je zasmilil. »Kdo ve,« si je mislil, »morda tudi on rad živi?« Vtaknil je palico v vodo, mravljinček se je rešil nanjo. Plezal je po nji in puščal mokro sled za seboj.

Bil je rešen. Skopuh ga je otresel na travo. Mravljinček je obsedel na zelenem listu, se obiral z nožicami in se sušil v soncu.

Preteklo je bilo že petdeset let, odkar se starec ni bil več nasmešnil. Tedaj pa mu je spreletel lica kratek nasmeh. Hkrati ga je obšla nova slabost, črna tema se mu je naredila pred očmi. Zvil se je na travo in umrl.

Duša mu je poletela naravnost pred nebeška vrata in potrkala.

Sveti Peter je odprl. Ko je zagledal starca, je vzel v roko debelo knjigo, v kateri so zapisana dobra človeška dela. Slinil je prst, listal spredaj in listal zadaj, prelistal je knjigo od prve do zadnje strani Skopuhovega imena ni našel v nji.

»Ne morem te spustiti v nebesa«, mu je rekel.

Starec se je močno začudil.

»Ubijal nisem, ne kradel,« mu je našteval, »nisem sleparil in preklinjal Boga, pa da bi mi bilo zaprto njegovo kraljestvo?«

»Vem, vem«, je kimal sveti Peter. »To ne zadostuje, moj človek. Le dobra dela, ki si jih storil v življenju, te približajo Bogu. Tu ne najdem tvojega imena. Ali se sam ničesar ne spominjaš?«

Skopuh se ničesar ni spominjal, zato je molčal.

Svetemu Petru pa se je duša zasmilila, hotel ji je pomagati. Poklical je berače in sirote. Prišli so vsi bedni zemlje, v tesnih gručah so stali pred nebeškimi vrati. Svetnik jih je vprašal, če jim je starec kadar koli storil le najmanjšo dobroto.

Reveži so se spogledali in zmajevali z glavami. Nihče se ni spominjal, da bi mu bil skopuh kdaj ponudil le skorjico kruha ali trdo ležišče.

Sveti Peter je poklical živali.

Prišle so vse, ki so lezle in hodile po zemlji, letale po zraku. Ali jim je starec kadarkoli storil najmanjšo dobroto, ki bi mu ugradila pot v nebesa?

Živali se niso spominjale, da bi jih bil kdaj rešil iz stiske.

Slednjič je sveti Peter poklical tudi drevesa, grme, trave in cvetice. Ali je kateri izmed njih dal vode, da ni usahnila v suši; ali je uravnal zalomljeno vejo, da se je zopet zarasla, ali je pobral kak cvet iz blata, da ga ljudje niso pohodili?

Drevesa so šumela, skakljali so grmiči, se zibale trave in cvetice. Ne, tudi one se ničesar niso spominjale.

Sveti Peter je vzdihnil.

Že je hotel zapreti rajska vrata, ko je prilezel mravljinček.

»Klical si me«, je rekel svetemu Petru.

»Kod si se tako dolgo mudil?« ga je pokaral svetnik.

»Pal sem bil v vodo, nisem mogel hitreje hoditi, še vedno me vse boli. In tudi posušiti sem se moral. Če bi me ne rešil ta starec, bi bilo po meni, prav zares. Bog mu povrni!«

Sveti Peter se je nasmehnil in na stežaj odprl rajska vrata.

Duša je zletela pred obličje Najvišjega.

OD MODELA DO KIPA

NIKO PIRNAT

Stopimo v kiparjevo delavnico in razglejmo se po njej! Najprej bomo opazili, da je okno nameščeno visoko v steni, večkrat celo poševno, tako da zavzema del stropa. Najbolje je, da je okno na severni strani, da v delavnico nikdar ne posije zlati sončni žarek. Kipar je po naravi svojega poklica prisiljen, da dela v brezsončnem prostoru, kajti prejarka luč bi ga ovirala v poslu. Pri nas Slovencih, ki smo majhni in

siromašni, pa boste kiparja največkrat našli v kletnih prostorih. Tam doli pod zemljo, boreč se z vlago in stoterimi nadlogami, ustvarja svoja dela.

V kot si je postavil veliko leseno skrinjo, obito znotraj s pločevino. V tej skrinji hrani zemljo, ilovico, vedno namočeno v vodi.

Sredi sobe, bliže okna, je postavil trinožni, vrtljiv kiparski stol, na katerem izvršuje svoja dela.

Nekje, v najtemnejšem kotičku, boste ugledali kup starega železja in žic, ki jih rabi za ogrodje.

Zdaj pa — brž, skrijmo se za zaveso — nekdo je potrkal na vrata!

Vstopi gospod, ki je pred dnevi naročil pri kiparju svoj portret.

Po kratkem razgovoru ponudi kipar gospodu udoben stol, sam pa zaviha rokave svoje bele halje, namesti močno kvadratno desko na trinožnem stolu. Na desko je že prej pritrdil navpično železno palico, ob njej pa je z žico privezal par lesenih križcev.

Zdaj pristopi k skrinji in globoko zagrabi v mokro, blatu podobno glino. Naglo jo prinaša na desko in oblepi z njo železno palico s križci, da nastane nekaj stebri podobnega. Hitreje in hitreje nalaga glino. Glej, stebrič se ob vrhu razširja v kroglo — uganili ste: to bo glava!

Niko Pirnat: Kralj Matjaž

Naenkrat kipar obstane, obriše si blatne roke in se strmo zagleda v gospoda. Ogleduje ga dolgo, od spredaj, potem od strani, potem počepne in mu od spodaj strmi v obraz.

Tedaj zopet pristopi k trinožnemu stolu in prične gnesti in oblikovati glinasto kroglo.

Počasi, toda nenehoma oblikuje nos, očesne votline, usta, brado. Od časa do časa zareže v glino z lesenim nožicem, odvzame kos gline in ga že prilepi na drugem mestu. Kar je bilo še pred pol ure brezoblična glinasta kepa, postaja vedno bolj človeški glavi podobno.

Toda — pretekla je ura, gospod mora po opravkih in kipar preneha z delom. Ko pa ostane sam, še dolgo popravlja po spominu.

Drugi dan, ob istem času zapet nadaljuje. Bolj in bolj zadobiva kip podobo gospoda na stolu.

Toda več dni bo še preteklo, preden bo kip gotov. Glava človekova ni tako enostavna v svojih oblikah, kakor bi si kdo morda mislil!

Oglejmo si n. pr. čelo! Izgleda resda enostavno, ali če dobro pogledate, sestoji iz več, med seboj na razne načine povezanih oblik.

Čelo mladega Mihca, gladko in obokano, je različno od čela starega Mihe, ki je razorano in prepreženo z gubami čez in čez!

Vzemimo oko! Le opazujte! Koliko dela je potrebno, da izdela kipar vse tiste nežne oblike, ki obkrožajo to človeško okence v svet!

Sedaj pa še tole: če slikar koga nariše, mora biti pač podoben od tiste strani, s katere ga je risal. N. pr. od spredaj ali od strani.

Kiparjevo delo pa mora od vseh strani, prav od vseh strani ustrezati. Zato je kiparski stol vrtljiv. Sto in stokrat ga mora zavrteti kipar, primerjati zdaj to zdaj ono, preden doseže ono podobnost, ki je potrebna. Pa podobnost še ni vse — a o tem nekoč pozneje!

Ko je kipar svoje delo dovršil, mu tako rekoč vlil življenje, pristopi k odlivanju. To delo ni prijetno. Zato je kipar pri odlivanju najraje sam, ne bližajmo se mu preveč!

Razložiti vam hočem odlivanje. To vam pa povem: napnite možgane in pazno čitajte, sicer se vam bo že v sredi vse zmedlo.

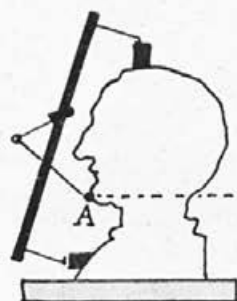
Glavo, ki jo je kipar izoblikoval v ilovici, razdeli na površju na dve polovici in sicer tako, da zasadi v ilovico tanke plošče pločevine, kakor bi ji napravil svetniški sijaj. Ta »sijaj iz pločevine« namesti tako, da teče od vrha glave za ušesi na obeh straneh prav do deske, na kateri glava stoji. Na ta način je glava pregrajena v dve polovici: večja spredaj, manjša zadaj. Zdaj vzame kipar večjo posodo, natoči vanjo vode in ji prilije nekaj črnila, da vodo pobarva. Potem nasuje v posodo mavca ali gipsa. To vse premeša z žlico, da nastane gosto tekoča kaša. S to kašo oblije vso glavo za kak centimeter na debelo. Joj, kako smešna izgleda zdaj glava — kakor bi jo oblil s smetano. Kipar pa nima časa, da bi se smejal: hitro znova napolni posodo, nasuje mavca v njo. Zdaj malo več nego prej in s to mavčno kašo zopet oblije glavo, kaka 2 cm na debelo. Ko se ta kaša kakor oklep okoli glave dodobra strdi, vzame kipar kleščice in izruje ploščice pločevine, tako da nastane med obema polovicama ozka, kak milimeter široka reža. V to režo nalije par kapljic vode. Zdaj vzame široko dleto, previdno ga zasadi v režo in pomaje z njim sem in tja. Manjša zadnja polovica iz mavca se lepo odlusči. S sprednjo ne gre tako lahko. Ilovico je treba vprav izkopati iz nje. Na ta način je dobil kipar dve lupini iz mavca, ki jih na notranji strani lepo očisti z vodo in namaže z milnico, v katero kane

par kapelj olja, tako da postane lupina mastna. Potem previdno položi obe polovici lupine drugo k drugi, tako da dobi nekako votlo glavo iz mavca, in jo poveže z žico. V votlino zdaj zopet naliže mavčne kaše, tako da jo popolnoma izpolni. Čez nekaj časa vzame dleto in kladivo in prične previdno odstranjevati lupino. Lupina je bila na svoji notranji strani mastna, zato pod udarci dleta odstopi in glava se izlušči iz mavca. Glava prav taka, kakršna je bila prej v glini.

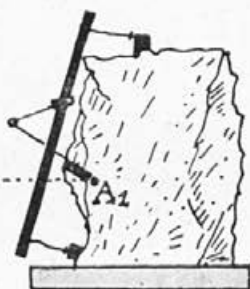
Zdaj pa po pravici: ali ste me razumeli? Veste, radoveden sem, hudo radoveden. Kar na moč bi rad slišal, koliko bi vas odgovorilo: da, in koliko: ne! — —

Tako smo torej dobili glavo ali kip v mavcu. Mavec pa ni trdna tvarina. Kaj hitro se obtolče in razbije, na dežju in soncu pa razpade. Kiparji radi pravimo: ilovica je življenje, mavec je smrt, les, kamen in bron — pa vstajenje.

Na kratko vam bom razložil delo v kamnu (ki je onemu v lesu podobno) in delo v bronu. Na kratko, pravim in le zato, da vam vzbudim zanimanje in vesel bom, če bo le nekaj izmed vas zahrepenelo, da si kdaj te stvari ogledate in jih vzljubite. Morda pa je celo kateri med vami, ki bi hotel postati kipar ... Morda! —

I.

II.

I. Model z nastavljenim trikotnikom, na katerem je pritrjeno premikljivo šestilo, v profilu.

II. Neobdelan kamen z nastavljenim trikotnikom. Debela črta pred točko A 1. prikazuje razdaljo, ki jo je treba izklesati, da dosežemo točko, ki odgovarja točki A na modelu.

Ako hoče kipar delo, ki ga je dogotovil v mavcu, izklesati v kamen, stopi h kamnoseku, kjer izbere primerno gmoto kamna. To gmoto postavi v svojo delavnico na močan podstavek. Nato pritrdi na mavčnem odlitku kakor tudi na gmoti kamna tri točke z žebli, ki mu služijo kot oporišče za lesen, trikoten okvir. Na tem okviru je na vsestransko gibljivem vzvodu pritrjena železna konica. Z grobim dletom kipar kar po očesni meri odseka kamen. Paziti pa mora, in še kako paziti, kamen je drag! — da ne zaseka preveč. Ko je z obsekavanjem gotov, si s svinčnikom zaznamuje poljubno točko (n. pr. na bradi) na mavčnem odlitku. Na to točko prisloni gibljivo železno konico, privije vijake na vzvodih. Potem prične obsekavati kamen, prislanja okvir sedaj na model, sedaj na kamen, dokler ne ugotovi, da sedi okvir na kamnu prav tako, kakor na mavčnem odlitku. Potem prične loviti drugo točko. In, tretjo, četrto. Takih točk mora zaznamovati in ugotoviti sto in čez. Kamen vedno bolj zadobiva obliko modela. Nazadnje odloži okvir s šestilom in svobodno, s finimi dleti spoji in izgladi oblike. Težko je delo v kamnu. Fini drobec kamenega prahu plavajo po delavnici, suše grlo in škodijo pljučam. Le prepogosto zgreši desnica s kladivom ozko konico dleta v levici: kipar ima mnogokrat obvezan palec na levi roki. Toda veselje, ki mu ga nudi izvršeno delo, mu odtehta trud in bolečino.

Zdaj pa še besedo o bronu. Mavčni model, ki ga je izvršil kipar, prevzame livar. V svoji livarni izdelava kalup iz finega livarskega peska. Ta kalup potem žge in izpeče. V ta kalup potem vlije razbeljeno, tekočo kovino. Njegovo delo je zelo naporno in vam ga natančno ne morem razložiti, ne da bi vam stvar pokazal. So zadeve, ki jih z besedo ni moči dopovedati, treba jih je videti.

Vseeno pa mislim, da sem vam, mladi prijatelji in prijateljice, vsaj nekoliko odprl pogled v kiparjev svet.

V današnjih dneh, ko ves svet govori le še o kanonih, plinih, bombnih letalih, — in o golih, se je moralo tudi kiparstvo z drugimi umetnostmi vred — umakniti v kot in čakati na lepše čase.

Toda mi vemo, da je današnji čas, ki kar zločinsko pozablja na vse lepo, vzvišeno in večno — le kapljica v velikem morju časa.

Mi vemo, da je že človek v pradavnih dneh, ko je še prebival v votlini in se odeval v živalsko kožo, v tihih urah prijel za preprosto nožico in rezljal podobe. Z okornim orodjem je obdeloval kamen in mu skušal dati podobo človeka ali živali. Stari Egipčani in Grki so že bili veliki mojstri v kiparstvu. Znali so delati v mavcu, mojstrsko so obdelovali kamen, da, najtrši granit, ki se ga še danes vsak kipar z najmodernejšimi jeklenimi dleti boji, jim ni delal težkoč. Tudi umetnost odlivanja v bronu jim ni bila tuja in lahko vam povem, da se ta težavni postopek z raztopljeno kovino ni nič izpremenil do današnjega dne.

Mnoge, velikanske tvornice sedanosti ulivajo iz razbeljene bronaste kovine na stotine smrtonosnih topov vseh dolžin in kalibrov.

Kaj mislite, ali ne bi bili srečnejši, če jih ne bi? Ali pa če bi vsaj en del te plemenite kovine prepustili kiparjem, da jo uporabijo za lepše, miroljubnejše in plemenitejše namene. Jaz mislim — da bi bili!

DAVICA

DANICA GRUDEN

*Li veš, kako ugašajo zvezdice,
ko jutro v mračne gore dahne?
Li veš, kako se sklonijo rožice,
ko z ostro koso kosec mahne?*

*Tako so umirali otroci v naši vasi!
O, to so bili grozni, strašni časi!
Zjutraj gna živino je na pašo,
zvečer mu mati dala čaja je v čašo,
čez nekaj dni je naročila krsto,
molila, da drug ne pride ji na vrsto.*

*Tako so umirali otroci v naši vasi!
O, to so bili grozni, strašni časi!*

CiCiBANOV₁ROD

DVANAJSTERO PALČKOV-MALČKOV

JOSIP RIBIČIČ

(Ilustriral Maksim Gaspari)

DVANAJSTERO PALČKOV - MALČKOV JE NA PEČI SPALO. KO JE URA BILA POLNOČI, JE MOČNO ZAROPOTALO.

DURI SE ODPRO. V IZBO SVETI MOŽ SILVESTER PRIHRUMI. NA GLAVI NOSI KUČMO BELO, MU BELA BRADA PLAPOLA VESELO. UDARI S PALICO OB TLA, ZAGODRNJA IN GOVORI:

»VSTANITE, HOJ, ZASPANCI PALČKI-MALČKI VI! KDOR JE NA VRSTI, NAJ HITI, DA ČASA MI NE ZAMUDI!«

IN VSTANE NAJSTAREJSI PALČEK - MALČEK JANUAR. POMANE SI OČI, ODGOVORI:

»ZE GREM, ZE GREM V PRELEPI SVET. PA POJDI TI TA ČAS NA PEČ SE GRET.«

SE Z BELO KUČMO JANUAR POKRIJE, V DEBEL KOŽUH SE ZAVIJE. ROKAVIČKE NA ROKE, NOGAVIČKE NA NOGE — PA DURI JANUAR OD-PRÉ IN GRE. TRIDESET EN DAN JE ZEMLJE IN NEBA VLADAR. POTEM SE VRNIL JE VES TRUDEN IN ZASPAN:

»BRATCI, PALČKI - MALČKI, DOBER DAN!«

BRATCI MALČKI - PALČKI SO SE VSI ZBUDILI, POSKOČILI IN S PEČI SE SKOBACALI. POTEM PA SO VPRAŠALI:

»KAKO NA SVETU JE BILO, BRATEC JANUAR, KAKO?«

BRATEC JANUAR NA PEČ JE SPLEZAL IN POVEDAL:

»TAKO, PRELJUBI BRATCI PALČKI, TAKO NA SVETU JE BILO:

»JOJ«, REČE BRATEC - PALČEK FEBRUAR. »ZDAJ BOM PA JAZ SVETA VLADAR, NEBA IN ZEMLJE GOSPODAR. MEH ZA SMEH BOM S SABO NOSIL. SONCE ZLATO BOM POPROSIL, NAJ MOČNEJE SIJE, DA BO KONEC MRZLE ZIME!«

PALČEK - MALČEK FEBRUAR S PUSTNO KAPO SE POKRIJE, NA COPATKE SE KRAGULJČKA DVA ZASIJE. POTEM PA HOLADRA IN HOLADRI, ŽE V SVET HITI. TAM VLADA DVAJSETOSEM DNI. POTEM SE VRNIL JE VES TRUDEN IN ZASPAN:

»BRATCI MALČKI - PALČKI, DOBER DAN!«

BRATCI PALČKI - MALČKI SO S PEČI SE SKOBACALI IN VPRAŠALI:

»KAKO NA SVETU JE BILO, BRATEC FEBRUAR, KAKO?«

SE BRATEC FEBRUAR JE ZASMEJAL, DEJAL:

»TAKO, PRELJUBI PALČKI - MALČKI, TAKO NA SVETU JE BILO:

SE OGLASI MALČEK - PALČEK MAREC, GOVORI: »FEBRUAR, PREVEČ SI BIL ŠEGAV, PREVEČ NORČAV! JAZ PA BOM ZIMO PREPODIL, POLJE IN GOZD ZBUDIL. PTIČICE VESELE BODO SPET ZAPELE.«

PALČEK - MALČEK MAREC V CVETJE SE ODEL, Z ZVONČKOM ZVONIL, S TROBENTO PEL IN V SVET ODSEL. ČEZ MESEC DNI JE SPET PRISEL.

BRATCI MALČKI SO KROG NJEGA ZAPLESALI IN VPRAŠALI:

»KAKO NA SVETU JE BILO, BRATEC NAŠ, KAKO?«

BRATEC MAREC JE S TROBENTICO ZATROBIL, ODGOVORIL:

»TAKO, PRELJUBI BRATCI, TAKO NA SVETU JE BILO:

SE PALČEK - MALČEK ZDAJ APRIL RAZJOČE: »JOJ, MENI V SVET SE NOČE. SE NISEM ŠE NASPAL, SEM VES ŠE VRTOGLAV!«

SE BRATCI PALČKI RAZJEZIJO, APRILA V SVET SPODIJO. ČASA TOLIKO JE ŠE IMEL, DA DEŽNIK S SABO JE VZEL. KO VRNIL SE JE SPET, BIL MOKER JE OD GLAVE PA DO PET. BRATCI PALČKI SO SE ZASMEJALI IN VPRAŠALI: »KAKO, TI MUHASTI APRIL, KAKO NA SVETU JE BILO?«

APRIL ZAJOKAL JE BRIDKO: »TAKO NA SVETU JE BILO, TAKO:

TEDAJ ZELENO VEJO V ROKE VZAME BRATEC MAJ:

»JUHEJSA JUHAJ, ZDAJ, OJ ZDAJ GREM JAZ V SVET PRÉLEP. BOM ZVIŽGAL IN PEL, S CVETJEM BOM DREVJE ODEL, PASTIRČKOM PISCALKE MAJAL, KMETIČU ROM NJIVE ZORAL!«

ZAPISKA BRATEC PALČEK - MALČEK MAJ: DUDELDAJ, DUDELDAJ, VES VEŠEL PO SVETU HODI, SONČE SPREMLJA GA POVSODI. POTEM PA SE DOMOV PRISMEJE, GOVORI: »TAKO NA SVETU JE BILO ZA MOJE DNI:

BRATEC PALČEK - MALČEK JUNIJ REČE MU NATO:

»SI VLADAL, MAJ, LEPO! JAZ TUDI BOM TAKO! NA SVET SE VEČ BOM CVETJA STRESEL, ŠE VEČ TOPLOTE MU PRINESEL.«

IN TEČE JUNIJ V BOŽJI SVET, ČEZ MESEC DNI DOMOV SE VRNE SPET, Z OBRAZA SIJE MU SMEHLJAJ: »TAKO JE, BRATJE, V LEPEM SVETU ZDAJ:

»NÓ, DÁ!« SE BRATEC JULIJ POBAHA. »SEJALA STA VIDVA, JAZ BOM PA ZEL! MENE ČLOVEK BO VEŠEL, NA POLJU ZITO BO POŽEL, VSE KAŠČE Z NJIM NAPOLNIL BO!«

JULIJ POD ROKO JE SNOB VZEL, ZAZVIŽGAL PESEM PRELEPO IN ŠEL V PRELEPI SVET. KO VRNIL SE JE SPET, ZAVRISKAL JE GLASNO:

»TAKO, PRELJUBI PALČKI - MALČKI, TAKO JE V SVETU ZDAJ BILO:

ZDAJ PALCEK - MALCEK JE AVGUST VSTAL. VESELO JE ZAZVIZGAL IN DEJAL:

»JAZ BOM PA POLJA SPRAZNIL, NA ŽIVINO IN DROBNICO PAZIL, S PASTIRJI PISKAL, Z OTROKI VRISKAL, V GOZDU DRVA SEKAL, ŽAGAL, SADJE Z JABLAN, HRUŠK IN SLIV OBIRATI POMAGAL.«

IN SI NAPRTAL JE AVGUST PRAV VELIK KOŠ NA RAME. KO VRNE SE, ROKE SI MANE:

»HOLADRI, HOLADRO, POGLEJTE, BRATCI, TAKO JE NA SVETU BILO:

»ZDAJ PA MORAM JAZ HITETI!« BRAT SEPTEMBER VPIJE, »ČE HOČEM S POLJ IN NJIV IN GOZDA SE KAJ VZETI!«

NA POLJA, NJIVE, GOZD SEPTEMBER POT ZAVIJE IN VLADA MESEC DNI, KO DOMOV SPET PRIHITI, POKAŽE SKOZI OKNO NA ZEMLJO:

»TAKO SEM VLADAL JAZ NEBO IN PA ZEMLJO:

»HOLADRI, HOLADRAJ, MOJ ČAS JE PRISEL ZDAJ!« ZAPOJE BRAT OKTOBER. »V GORICAH GROZDJE RUMENI, NA DREVJU KOSTANJ ŽE ZORI, REPO, ZELJE IN KROMPIR BOM Z NJIVE SPRAVIL, ZA ZIMO DRVA BOM PRIPRAVIL. HOLADRI, HOLADRAJ, PRISEL MOJ ČAS JE ZDAJ!«

IN VRISKA BRAT OKTOBER, VRISKA IN PRÉPEVA, DA PREK ZEMLJE VSE ODMEVA, POTEM PA GRE. ČEZ MESEC DNI PA VRNE SE IN DE:

»POGLEJTE, HOLADRIJO, HOLADRO, KAKO LEPO NA SVETU JE BILO:

IN SO TUDI DRUGI BRATCI Z NJIM ZAPELI: HOLADIJO, HOLADRO. LE BRAT NOVEMBER SE DRŽAL JE ŽALOSTNO. SE V ČRNO PLAŠČ JE VES ZAVIL, SE S ČRNO KAPO JE POKRIL. PRAV TIHO JE PREK PRAGA ŠEL. ČEZ MESEC DNI JE SPET DOMOV PRIŠEL.

SO BRATJE SE KROG NJEGA ZBRALI, GA VPRAŠALI:

»KAKO NOVEMBER. KAKO NA SVETU JE BILO?«

JE NOVEMBER ŽALOSTNO POGLEDAL IN POVEDAL:

»TAKO, OJ BRATCI MOJI, JE NA SVETU ŽALOSTNO BILO:

ZE DECEMBER V SVET HITI. BRATCEM PALČKOM - MALČKOM GOVORI:

»JAZ PA ŽALOST BOM ODGNAL, MALČKE PRIDNE BOM OBDAROVAL. JASLICE BOM V KOT POSTAVIL, RADOST V HIŠE BOM PRIVABIL. BO SVET POZABIL, KAR JE SLABEGA BILO.

TAKO, OJ BRATCI MOJI, GLEJTE, TAKO NA SVETU BO, KO VLADAL JAZ BOM NAD ZEMLJO:

IN KO SE JE DECEMBER VRNIL ZADNJI DAN, JE SILVESTER SVETI MOŽ ZAZEHAL VES ZASPAAN. POMEL SI JE OČI IN HITRO VSTAL. JE ZAMRMAL:

»ZDAJ GREM PA JAZ TJA DOLI MED LJUDI. MI BODO VSE POVEDALI, ČE NISTE DOBRO VLADALI, OJ, PALČKI - MALČKI VI!«

SO PALČKI - MALČKI SE PRESTRASILI, SE SILVESTRU NA ROKAV OBEŠALI:

»KAR LETOS NAPAK SMO NAPRAVILI, PA BOMO HLETU VSE POPRAVILI!«

SE NASMEJE SVETI MOŽ:

»ŽE PRAV, ŽE PRAV, ZDAJ SPAT SE SPRAVITE, ZA DELO V NOVEM LETU SE PRIPRAVITE!«

DOGODIVŠČINE PEPČKA-ROKODELČKA

IV. PRI

 JE PRIŠEL K ZA UČENCA. NA JE SEDEL,
, VRTAL S LUKNJE V , ZABIJAL LESENE V
PODPLATE IN S SNAŽIL . MOJSTER JE PA
SEDEL OB SVOJI , REZAL Z USNJE IN POPRAVLJAL
 IN IN IN . ZAŠIL JE TUDI KAKEMU PAS
NA IN NA SMUČEH. DELAL JE POZNO V . ALI
ZASLUŽIL JE MALO . ZATO JE VEDNO S JEZNO
ZBIJAL PO . OD VESELJA JE LE, ČE MU JE KDO
NOVE NAROČIL. TEDAJ JE POMERIL IN DEJAL:
„TAKI BODO, DA BI JIH NOSILI!“ ŽUPANA PA NI
MOGEL TRPETI. TA NI BIL NIKOLI ZADOVOLJEN

S NEKOČ MU JE NAREDIL LEPE . DRUGI
 DAN JE ŽUPAN VRNIL: „TO SO , NE PA .
 BIL SEM Z NJIMI V , PA NE DRŽE !“ IN JE SPET
 MORAL VZETI NA TER JIH POPRAVITI. ZVEČER
 OB 8 SO BILI POPRAVLJENI. „NA!“ JE DEJAL
 PEPČKU. „NESI TE NA ŽUPANSTVO, PA JIH VRZI
 NA , SITNEŽU!“ JE VZEL IN ODŠEL NA .
 TAM JE SEDEL ZA DOLGO ŽUPAN Z OBČINSKIMI
 . BUM! ODPRE VRATA IN ZAŽENE ŽUPANU
 NA „NATE!“ PRAVI. „OJOJ!“ ZAVPIJE IN SE PRIME
 ZA . POTEPA PLANE S IN TEČE ZA . PRI
 SE PEPČEK SKRIJE POD MIZO, PA POVE, DA MU
 JE VRGEL V . ČEVLJAR VZAME , PRIVLEČE
 IZPOD , GA IN SUNE SKOZI : „MARŠ, DOMOV!“
 PRIJOKA K IN POVE, KAKŠEN JE . TUDI
 MATI , POTEPA REČE: „BOŠ PA .“

(Se nadaljuje.)

Miška

F R A N R O S

(Ilustriral Iv. Uršič)

Jesen je bila tu. Še cvetlične gomolje in čebulice je bilo treba spraviti z vrta v klet. Da ne bo mogel zimski mraz do njih.

Tudi Sonja je imela delo. Z gomoljev je trebila mokro prst. Potem sta jih z mamico nosili v klet in jih tam polagali v lesen zaboj.

Tedaj je hušknila mimo majhna, siva miš.

»Uh!« sta kriknili Sonja in njena mati. Ustrašili sta se živalce. Joj, miš je bila v kleti! Pregnati jo bo treba v kletno vežo in od tam ven na vrt. Seveda zunaj ji je zdaj hladno. Rada bi v topli kleti preživela kruto zimo. A tu bi delala škodo! Ven z miško!

Sonjina mamica je odprla vsa vrata. Nato je z metlo obredla vsa tla ob stenah in s kričanjem podila miš. Kmalu se je miška prikazala med zaboji. Drobnja in splašena je planila mimo in skozi vrata. Ni je bilo več v kleti. Zdaj bo spet vse prav.

Minili so trije dnevi.

Pred večerjo je Sonja v kuhinji spravila v red šolsko torbo. Knjige in zvezke za prihodnji dan je zložila vanjo. Dodala je dve jabolki in kos kruha za malico v šoli. In je torbico postavila na stol ob vratih.

Tudi oče in brat sta bila doma in so večerjali. Ko pa je Sonja odložila žlico, je pogledala k štedilniku.

Joj! Prav tista majhna siva miš je izpod štedilnika zrla vanjo z drobnimi, črnimi očmi. Torej ni zbežala iz kleti na vrt, ampak po stopnicah navzgor v kuhinjo. Tu bi lahko zares prijetno prebivala.

»Uh!« so vsi skočili s stolov. Vsi so tekali po kuhinji. Mati z metlo, oče z loparjem za premog, brat s polenom. Pretaknili so vse kotičke, prebrskali vse prostorčke pod omaro, pod skrinjo za kurivo. A miške ni bilo na spregled. Nikjer v zidu ob tleh ni bilo luknjice, da bi se bila mogla živalca zateči vanjo. In vendar — ni je bilo nikjer! Vse iskanje, vse dreganje, vse

prerivanje je bilo zaman. Kam bi se bila mogla skriti? Kako bi bila ušla iz kuhinje? Saj ji ni bilo mogoče uteči. Nikamor se ni utegnila skriti. Čudno, prečudno!

Prenekali so z lovom. Nevoljni so se odpravili k počitku. In še v posteljah so premišljevali, kako bi prihodnji dan dobili predrzno miš.

Sonja je zaspala. In sanjala je. O miški je sanjala prečudne reči. Miška je priskakljala, z repkom je pomigala in je rekla Sonji:

»Veš kaj, bodiva si prijateljici! S teboj pojdem v šolo. Pri tebi bom sedela v šolski klopi.«

Sonja se je branila: »Pri meni sedi že Ljerka, prijateljica.«

Pa je že miška sedela v šoli poleg Sonje. Velika je bila zdaj in zelo smešna v sivem kožuščku. Brki so ji štrleli z gobčka, tanki rep ji je visel pod klop. Z očmi se je zelo radovedno ozirala na vse strani.

Potem so učenke na dvorišču zapele in zaplesale. Tudi Sonja se je veselo vrtela. Nenadoma pa je opazila, da pleše s samimi miškami. Koliko jih je bilo! To je bil lakeh, vesel ples! Tanko so miške pele pesmico in urno dvigale nožice. Z repki so mahale na vse strani.

Nenadoma pa so zacvilile, strašno so zacvilile.

»Joj! Iz daljave se je maček, črn maček približeval plesalkam.

»Bežimo!« so kriknile miši in že so bežale proti zidu. Tam je bilo ob tleh vse polno lukenj. Vanje so smuknile, pa so bile že v zavetju.

Zdaj se je črni maček bližal Sonji, ki je sama tu ostala. Tudi Sonja se je hotela rešiti, ali gorje! Prevelika je bila, v nobeno luknjo v zidu ni mogla zlesti. Zaman se je zaganjala sem in tja.

Črni maček je bil že tik ob njej. Smrtna groza jo je spreletela.

V tem hipu je Sonja zastokala in se prebudila. No, hvala Bogu, saj so bile vse to le sanje! Pomirjena je spet zaspala.

Ko je zjutraj stopila v kuhinjo, je mamica že kuhala zajtrk. In z metlo je spet stikala po kotih in pod omaro. A miši ni bilo na spregled.

Vsem je Sonja pripovedovala, kako smešne dogodke je doživela v sanjah. Smejali so se vsi, pri tem pa so se neprestano jezili na miš. Kam je le izginila prebrisanka?

Sonja se je oblekla, zajtrkovala je, se poslovila in se odpravila.

V razredu je sedla poleg Ljerke in ji povedala smešno zgodbo o miški, ki se ji je sanjalo o njej, da je hotela sedeti poleg Sonje v klopi.

Pozvonilo je. Vstopila je učiteljica. Učenke so odmolile in sedle.

Sonja je odprla torbo, da bi vzela iz nje računico in zvezek. Tedaj pa, joj! Kaj pa se je zgodilo?

»Uh!« Ves razred je zakričal: »Miš!«

Iz Sonjine torbice je bila planila miš!

Tekala je po razredu pod klopmi, ob stenah, čez oder, pa spet nazaj. Učenke so divje cvilile in poskakovale. To je bil dirindaj!

Tja in sem se je poganjala miška, splašena revica, nikamor ni mogla pobegniti. O, zdaj je Sonja vedela, kam se je skrila miš, ko so jo po vsej kuhinji iskali. V šolski torbi je našla varno zavetje! Taka prebrisanka! Kako si bo le zdaj pomagala iz zagate?

Deklice so zlezle na klopi, da bi se jim miška ne mogla zaleteti v noge. In cvilile so neugnano, da so bolela ušesa. Miš! Strašna miš!

Stari šolski sluga je bil zdaj tu. Smehljal se je sredi trušča, ko je ob steni z dvignjeno nogo čakal, da se mu približa miš.

Že je bila tu! Sluga je še bolj dvignil nogo. Uboga miška! A glej! Prebrisanka je bila hitrejša. Kot blisk je

smuknila izpod noge skozi odprta vrata. Že je ni bilo nikjer več. Vse učenke so zaploskale od veselja. Le stari sluga je zagodrnjal in jezno odšel.

Ko se je razred pomiril, je morala Sonja pripovedovati o vsem, kar je vedela o življenju te miške. Nato je tudi gospodična povedala še več o miši. In nazadnje je tudi miš narisala, ubogo miško, ki jo vse preganja.

SINIČKE

Tri siničke so poleti lovile črvičke in mušice po drevju, jeseni so iskale hrane okrog hiše, pozimi pikale na šipe in drobtinice prosile.

Dve sta bili lepi in veseli, tretja pa je bila drobcena in je glavico povešala.

»Ta pa ne bo zime preživel!« je rekel oče, ko je gledal tri siničke skozi okno.

In res ni preživel. Ko je padel prvi sneg, je ležala na vrtu z nožicami navzgor.

Tako jo je našla Metka tistega mrzlega dne. Pa je odgrebla sneg in skopala majhen grobek. V grobek je položila drobno siničko.

Prišla je pomlad. Iz grobka je pognal šipek. Na šipek sta sedli sinički in peli in bili veseli. Nič nista vedeli, da počiva spodaj drobna njuna sestrice, drobcena sinička.

VOLK SPOKORNIK

(S r b s k a n a r o d n a)

Volk je sklenil, da se bo poboljšal. Ne bo več klal živali, sploh ne bo več okusil mesa. Šel bo v puščavo, se postil ter delal pokoro za svoje grehe. Živel bo sveto in spokorno.

Med potjo v puščavo pa sreča jato gosi. Gosak po stari navadi dvigne glavo in na ves glas zagaga. Volk ga pograbi in požre.

Ujamejo starega grešnika ter ga peljejo pred sodnika. Ta ga vpraša: »Zakaj si to naredil, Ali nisi sklenil, da ne boš več okusil mesa?« Volk pa odgovori: »Zakaj pa gaga na svetnika?«

Greh na srčku.

Mihec ni nikdar drobtinic ptičkom dal, ampak je kamenje v ptičke metal. Ta so se ptičke zbrale, da ga bodo kaznovale.

In ptički so prišli opolnoči. Ena ptička ga po čelu je kljuvala: "Grdi Mihec, pamet tvojo zdaj bom poiskala!" Druga je lasala: "Zakaj pa nas prega = njaš?" Tretja ptička bila je prav majcena. Je v uho skočila in vpila: "Fuj, fuj, fuj!"

In prišel je še črni kos. Ta je Mihca skljunom zbo = del do srca: "Aha, ta fanté pretrdo ima srce!"

Zjutraj mama je vprašala: "Mihec, si bolan?"

On odgovori: "Nič mi ni, malo me srce boli!"

Mama reče: "Potem kak greh na njem leži!"

Mihec zdaj nič več ne reče. Hitro vstane, delat gre. Žaga, cepi, zbija. Potem pa govori: "Mamica, pogledj, zdaj me več srček ne boli!"

pogleda, ptičjo hišico zagleda. Ptičke tam so se gostile, govorile. Kdo ugane: kaj?

DOMA in PO SVETU

DREJC GRE POZIMI V GOZD

Drejc je preživel božične počitnice pri svojem stricu. Dežela je za mestnega otroka raj in razvedrilo. Skoro vsak dan je prinesel Drejcu kaj novega.

»Jutri pojdeva v Cerovco, kamor me je povabil prijatelj Peter«, je rekel stric Nace malemu gostu.

V dolini je ležala debela plast megle, ko sta se odpravila. Pod nogami je škripal sneg.

»Zebe me!« je potožil Drejc in se je zavil močnejše v plašč.

»Nič ne maraj za to!« ga je tolažil stric. »Kmalu se boš ogrel od hoje, čez pičlo uro pa bova prišla že v hrib in iz megle. Na Lazih bova že na soncu.«

Na ovinku sta začula žvenkljanje, »Hooo — hooo...«, je vpil neznani glas nad njima. Malo zatem sta že ugleдалa čudnega voznika. Par konj je vlečlo dvoje velikih hlodov. V debela so zabili železne kavlje in nanje navezali verige. Debla pa so vlačili kar po tleh s hriba v dolino.

Nace ga je poučil: »Brž skoči: z gazi v sneg, da te drevo ne podere!« Drejc je strmel v čudno vporec, stric pa mu je pojasnil, da spravljajo pozimi najlažje drva v dolino. Vlačijo jih kar po tleh in debela polzijo po snegu kakor dobro namazane smučke.

Malo kasneje so prvi žarki prebodli rahlo plast megle in hip nato ju je že pozdravljala pokrajina, vsa ožarjena od prijetnega sonca. Drejc se je ustavil in gledal v dolino pod seboj, ki je bila podobna pravcatemu morju. Iz megleneja morja pa so se tu pa tam dvigali otočki.

»Glej, sam gozd!« mu je razlagal stric in si je brisal potno čelo. »Kamor nese oko — sam gozd. Pred stoletji je bilo tu še bolj zaraščeno. Ljudje so imeli gozda preveč, pa so si želeli njiv

in travnikov, a od tu do Ljubljane se je vlekel sam gozd. No, ljudje so si znali pomoči. Najprej so posamezne dele napadli z ognjem ter jih izžgali, nato pa so gozd iztrebili. Na mnogih krajih so nastala naselja, ki še danes potrjujejo, kaj se je godilo tod pred stoletji. Danes so tamkaj vasice: Prežganje, Trebeljevo, Lazi, Rovte...«

Podala sta se dalje. »Za onim slemenom domuje prijatelj Peter«, je dejal stric Nace.

Od časa do časa sta se ustavila in tedaj je Nace nadaljeval svoje pripovedovanje: »Evo, tamle nas ogleduje naselje Medvedjek. Stara govorica trdi, da so živeli svoj čas tu medvedje, ki so hodili krast med in živino k hribovskim kmetom. Prebivalci teh hribov so se jih težko branili. Vse laže je bilo onim iznajdljivcem pod Krimom na Ljubljanskem barju. Barjani so si naklestili hlodov in so jih zabili v mokro zemljo. Postavili so si imenitne stavbe na kolih in nihče od dvonogatih in štirinogatih sovražnikov ni mogel do njih. Gozd pa je skrival njihov dom. Tako je postal gozd najboljši zaveznik mostiščajeve.

Seveda je bil gozd dobrotnik človeštva še pred naselitvijo mostiščarjev. Pred mnogimi desetstisočletji je bila vsa naša zemlja v bujnem razmahu. Vroče podnebje je rodilo visoka in gosta drevesa. Pa so nastale spremembe in poplave so podrle orjaška drevesa ter jih zgnetle v posamezne kotline. Lesovje je prekrila zemlja in tam je polagoma oplenela. Danes imamo vzhodno od Ljubljane najboljše plasti premoga: v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Laškem, Št. Janžu na Dolenjskem, Zabukovici pri Celju in drugod. Mi živimo od obresti davnih tisočletij, ko

je narava snivala kakor omotena od vročega podnebja in rodila lesa na cente. Premog, ki ga dvigajo dan na dan iz podzemlja, je spomin na zanimive čase iz davnih, davnih dni.«

Popotnika sta se približala lesnemu domu gozdarja Petra. Na močni verigi privezan hišni čuvaj Sultan se je obupno zaletaval, ko je ugledal dva neznanca. Pri malem oknu se je prikazala košata Petrova brada: »Le noter, le noter!«

Prijetna toplota je valovila v sobi. Orjaška kmečka peč je požirala les in oddajala toploto. »Kar k peči, pa se ogrejte, ta čas pa bo moja žena skuhalala čaja«, je pozdravljal bradati mož in velel v kuhinjo: »Meta, brž pripravi malo čaja za naša gosta.«

Nato je Peter začel pospravljati po mizi in pojasnjeval, da je pisal sreskemu načelstvu, kod bodo sekali zdaj les.

»Kaj ni gozd graščinski?« se je zanimal Drejce.

»I, seveda je in jaz sem graščinski gozdar. Vendar ne smemo sekati koder bi se nam poljubilo. Sreskemu načelstvu moramo sporočiti, kje bomo sekali, koliko je še lesa, in izjaviti, da smo primerno poskrbeli za mladi nasad. V zadnjih dveh letih smo tu na Cerovci nasadili 40.000 smrekovih sadik in zato nam bodo gotovo dovolili izsekati toliko, za kolikor bomo zaprosili.«

»Pa zakaj se briga za poseko sresko načelstvo?« je poizvedoval Drejce.

»I, to je vendar dolžnost naših oblastev«, je hihitaje v svojo sivo brado pojasnjeval gozdar Peter. Potrepljal je Drejca po rami in dejal: »Mali mož najbrž ne ve, da je marsikateri naš kmet še zelo neuvideven. Sekal bi še, sadil nič. Znal bi se zgoditi kakor na Krasu, kjer so Benečani le sekali in sekali, pa niso nič skrbeli za nov nasad. Zdaj so tam najbolj gole puščave in obilo burje, ki je odnesla zemljo.«

»Gozdarstvo ni kar tako od muh«, je še dejal prijazni gozdar in se čohal po svoji bradi. »Na študent, razglej se malo po bukvah in časopisih, da boš laže čakal okrepčila«, in je porinil pred Drejca kup knjig in časopisov.

Drejce je brskal po listih in knjigah in čital, da so v Ameriki na obali Tikega oceana borovci, ki zrastejo v višino čez sto metrov. Drevo evkaliptus pa zraste dvakrat višje, pa včasih še več, kakor je visok Ljubljanski grad nad vznožjem Ljubljane. »Hentaj! To so orjaki in se mi ameriški dečki kar smilijo, kadar morajo vrh drevesa po papirnatega zmaja, če se jim je utrgal. Takle nesrečni dečko rabi gotovo po več dni, preden spleza v vrh in nato spet na zemljo«, je modroval Drejce.

V tistem je prinesla gospodinja Meta čaj in pripravila mizo.

»Kaj pomeni ta slika?« je vprašal Drejce, ki mu nekaj ni šlo v pamet.

Prijazni mož z brado mu je pojasnil, da grozi človeštvu slab konec, kakor so izračunali učenjaki. Vsako leto porabimo lesa na vsem svetu okrog 170 milijard kubičnih metrov. »No, kaj sledi iz tega, ti mali možak?« »Da ga porabimo več kakor ga priraste...«, se je odrežal Drejce.

»Pa ne bodi žalosten«, ga je gozdar Peter potegnil v šali za nos. »Ni tako hudo, pri nas je narobe in smo v veliki zadregi, ker bi ga lahko več izsekali in prodali, kakor pa ga trenutno spravimo v denar. Saj veš, da se Italijani, ki so bili doslej naši najboljši odjemalci za les, nekaj kujajo in zaradi sankcij nečejo kupovati našega lesa. Zato je potihnila sekira v naših hostah, kmetje ne dobijo denarja in tudi drvarji, žagarji in drugi trpe pomanjkanje. Gozd je čudovito kolo in se sučejo po njem vsi stanovi, ne le kmet.

Potem so stopili vrh Cerovca. Tam je bilo vse živo. Sekire so pele in žage so smrčale. Delavci najprej zasekajo drevo tik pri tleh. Kamor ga zasekajo, tja drevo tudi pade, ko ga potem še našagajo. Lep pogled nudi orjak, ki mu bije zadnja ura. »Haloo! bežite...!« zavpijejo delavci in vse zdrvi iz nevarnega območja. Drevo se zamaže, se nagne pa telebne kakor v smrtnem strahu na tla. Vsa zemlja se strese in gorje tistemu, ki bi prišel v objem vejevja... po njem bi bilo.

»Dreje, sem pogledj«, ga je poklical stric Nace in mu velel, naj ugotovi starost smreke, ki so jo pravkar podrl.

Molčal je in dejal, kako naj ve za starost, če ne vidi rojstnega lista...

»O, saj ga ima pri sebi«, je pojasnil gozdar Peter in pokazal na kolobarje v deblu. Šteli so jih in našli 87.

»To so letni kolobarji in povedo, da je ta smreka začela rasti s tvojim starim očetom, danes pa ji je 87 let«, je še pojasnil Peter.

»Kaj toliko let rabi smreka za svojo rast?« vprašuje Dreje.

»Oj, ti nebolgljenček...!« ga pouči stric. »Povprečna rast drevesa znaša 100 do 120 let. To se pravi« — in pokaže na smrekico, ki pogleduje iznad snega — »da bo tale sirotica rabila 120 let, preden bo dorasla v veselje kupca. Denar, ki ga naložiš v gozd, je varno in dobro shranjen. Vendar ne donaša tistemu, ki ga je vkopal, še nič. Očeto ve žalje uživa šele pravnuk.«

»Ali so drevesa tako stara?« poizveduje meščanček.

»O, imamo še starejša drevesa. Ob koncu preteklega stoletja so podrl bor, ki je bil star 1341 let. Čestitljiv orjak je bil povsem zdrav, čeprav mu je segala mladost v davne čase, ko so se klatili po Evropi še Vandali in drugi divjaki in so prav tedaj šele prihajali v sedanje kraje Slovani. Take starinske orjake pa imajo tudi v Ameriki. Tam imajo dovolj smisla za šalo. Današnjiki puste starine na svojem mestu, vanje pa navrtajo luknje in nato drve prešerni izletniki skozi neobičajne tunele z avtomobili.«

Še bi se Dreje razgovarjal, a čas je bežal. Družba je še stopila okrog ognja sredi gozda. Ogrel so si premrle ude, nato pa si segli v roke. Peter je povabil Naceta in Drejca še na klepet v Cerovco, nato pa sta se oba vračala v dolino, ki je še vedno bdela pod mlečno odejo — debelo plastjo megle.

»Na Cerovci pa je pri gozdarju Petru res lepo in bomo tja še šli«, je sklenil zvečer utrujeni Dreje.

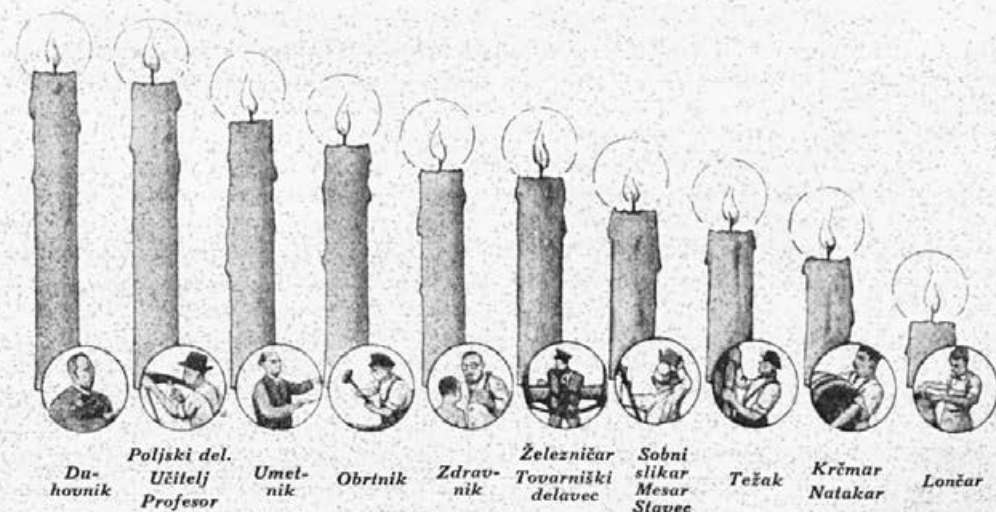
Jože Župančič

KAKŠNO STAROST DOSEŽE ČLOVEK

Na človekovo zdravje vpliva njegov poklic in pa njegov način življenja.

Neki angleški zdravniki so dolgo vrsto let proučevali, kateri človeški

poklic je zdravju najmanj in kateri najbolj škodljiv. Svoja dognanja so ti zdravniki potem pokazali na tej statistiki:

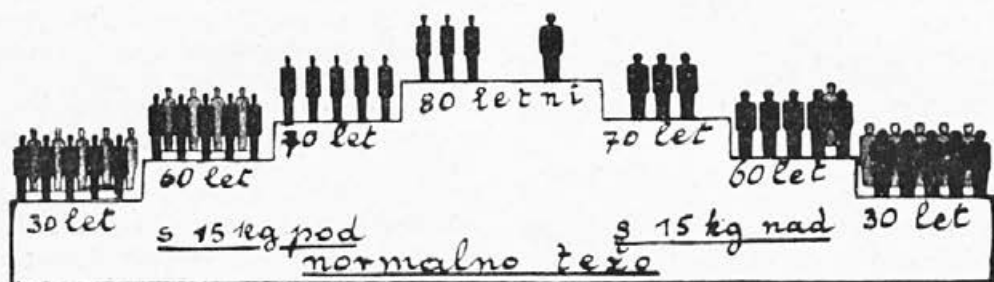
(Poklic in starost po angleški statistiki.)

Po tej statistiki je duhovniški poklic najbolj zdrav, ker dosežejo duhovniki največjo starost. Njihova življenjska luč najdelj časa gori. Angleški zdravniki so ugotovili, da umre od 1000 duhovnikov povprečno v starostni dobi med 25. in 65. letom le 53. Vsi ostali žive nad 65 let. Skoro ravno tako zdrav poklic je poljedelski in učiteljski. Pri obeh umre od 1000 ljudi v starostni dobi med 25. in 65. letom le 60. (Pri nas je seveda umrljivost učiteljstva večja, ker niso naše šole tako zdravstveno

Naslednja slika nam to jasno kaže. Na levi je 10 suhih 30 letnih ljudi, na desni 30 debelih. Od 10 suhih jih 9 doseže 60 let starosti, od debelih le 6. Starost 80 let pa dosežejo trije suhi in le 1 debeluhar.

Zato pravijo zdravniki, da mora biti zdrav človek do 30. leta čim bolj okrogel, po 30. letu pa čim bolj vitek.

Z ugotovitvami, kdo in zakaj doseže največjo starost, se ne pečajo le znanstveniki in zdravniki, temveč tudi zavarovalnice, ki zavarujejo ljudi za

urejene kot na Angleškem). Manj zdravo življenje žive umetniki. Najbolj škodljivo pa je delo lončarjev.

Ženske, ki nimajo poklica, žive povprečno delj časa kot mošje.

Ugotovili so, da doživi povprečno od 1000 novorojenih dečkov starost 90 let le 16 mož. Od 1000 novorojenih deklic pa isto starost 24 žensk.

Seveda ni le poklic, ki dela to razliko, temveč tudi način življenja. Ženske žive zmernejše od moža. Ne uživajo ne alkohola, ne nikotina v taki meri kot mošje. Zato je njihovo telo odpornejše. Tudi pri hrani so mošje manj vzdržni kot ženske. Preobilno uživanje hrane vpliva na naše zdravje ravno tako slabo kot preslaba prehrana. Nobena pretirana reč ni dobra. Saj je že modri Sokrat svaril svoje rojake pred nezmernim uživanjem zemskih dobrot. Dejal je, da ne živimo zaradi hrane, temveč da se hranimo zato, da živimo! Kdor se preobilno hrani in se čezmerno debeli, temu je telo manj odporno kot je odporno telo suhih ljudi.

primer smrti. Seveda ne delajo tega iz gole ljubezni do bližnjega, temveč zato, da prihranijo čim več izdatkov mogoče. Zavarovalnice zavarujejo ljudi in ljudje plačujejo vsak mesec dogovorjeno vsoto. V primeru, da zavarovanec umre, mora zavarovalnica plačati njegovim dedičem vso zavarovalnino. Čim delj časa torej zavarovanec živi, tem več vplača zavarovalnici in tem večji dobiček ima ona od tega zavarovanja.

Neka velika ameriška zavarovalnica je zaradi tega preiskala 370.000 primerov zavarovanj, da ugotovi, zakaj so zavarovalnici predčasno umrli. Ugotovila je, da največ zato, ker niso prav živeli. Ko je ta zavarovalnica to ugotovila, je v letih od 1907. do 1927. izdala 32 milijonov dolarjev za to, da je poučila svoje zavarovance, kako morajo živeti, da dosežejo častljivo starost. Pošiljala je okrog svoje zdravnike, izdajala poučne knjige itd. Uspeh je bil ta, da je število smrtnih primerov pri njenih zavarovalnicah zelo padlo in da je imela zavarovalnica zaradi večjih vplačil teh zavarovancev 43 milijonov dolarjev dobička!

MLADI SMUČAR

Drsalni korak — podrsavanje.

Črno-beli možiček je spet tu, da nadaljuje smučarsko šolo. Pokazal vam bo nov smučski lik. Pravkar je prihitel z drsališča, kjer je izvajal na ledu lepe loke. Letos se le bolj drsa, ker ni snega. Prav ima, saj so drsalci navadno tudi dobri smučarji, ker se na ledu dobro izvežbajo v ravnovesju.

Podrsavanje pa je mogoče tudi na snegu. Tudi tu so mogoči ob ugodnem snegu lepi drsalni koraki oziroma loki. Oglejmo si sliko. Zvestim čitateljem »Našega roda« je znano še iz prejšnjih letnikov, da pomeni leva stran slike sledove v snegu. Zgoraj je desna, črno označena smučka obremenjena, v sredini le deloma obremenjena, ker je postavljena na rob, spodaj pa le pikčasto označena, ker je popolnoma razbremenjena, saj jo dvigne smučar v zrak, ker drsa le po eni (levi) nogi. Desna stran slike pa kaže smučarja pri izvajanju drsalnega koraka.

Vaja je slična drsanju po ledu. Izvajajte jo kakor kaže možiček: Z desno obteženo smučko se spustite v smuk po eni nogi, levo pritegnite v zraku s seboj. Še preden se ustavite, nagnite med tekom desno smučko nekoliko na notranji rob, odrinite se ter se poženite na levo v prek po levi, sedaj obteženi smučki. Desno smučko dvignite od tal ter jo pritegnite v zraku k levi smučki, ki je popolnoma obremenjena.

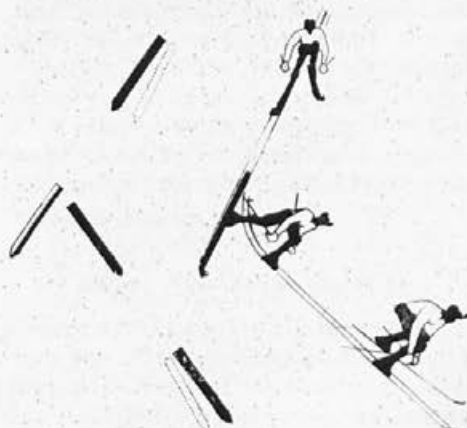
Podrsnemo le po eni smučki in zarišemo tako lahen lok na ven v levo. — Nato sledi lok na desno. Sedaj se odbijemo z notranjim robom leve smučke na desno v prek po desni smučki in dvignemo levo itd.

V hipu prehoda z ene smučke na drugo se vzklonimo nekoliko kvišku ter po zagonu telesne teže na izpadno smučko preidemo zopet v prejšnji počep in predklon.

Na manj nagnjenih strminah brzino lahko zelo povečamo, ako uporabljamo te smučke loke. Z lahkoto jih delamo v rahlem pršiču na trdi podlagi. Na popolnoma trdem snegu, srečno, pride odbijanje z robovi še prav posebno do veljave. V osrenici (skorjast sneg, ki se lomi v ploščak) se ne da dobro krmariti. Tedaj uporabljamo tudi podrsavanje oziroma prestopanje, da izpreminjamo nekoliko smer.

Drsalni korak je spričevalo dobrega smučarja, ki je siguren v smuku. Po njem spoznamo že izurjenega smučarja. To je lepa in koristna vaja za ravnovesje. Izvajanje tega koraka ni za začetnika. Sicer pa vam ta vaja ne bo delala preglavic, saj ste že izkušeni smučarji, ker smučate že več let. Seveda, zadnji dve zimi bolj malo, ker se je v tovarni za sneg nekaj zmešalo. Smučarjem pa ni za šalo. Žele snega, vsaj malo! Smuk!

Janko Sicerl

Drsalni korak

(Risba po Kumpovi knjigi »Ski«)

Lindau — Lendava

V najsevernejšem delu naše države v Slovenski Krajini (Prekmurje), blizu madžarske meje se nahaja lično mesto Lendava. Malokatero slovensko mesto ima tako bogato in obenem tako razburkano preteklost, kakor jo ima Lendava.

Kdaj je nastala Lendava, tega točno povedati ne vemo. Nekateri zgodovinarji menijo, da so Lendavo ustanovili Kelti. Gotovo je, da je že obstajalo mesto, ko so postali Rimljani gospodarji Slovenske Krajine. Imenovali so jo Halicanum. Naselbina je bila važna rimska vojaška in poštna postojanka ob rimski cesti Petovia—Sabaria. V IV. stoletju, za preseljevanja narodov, je Halicanum mnogo trpel od barbarov. Huni in Avari so naselbino popolnoma porušili. Z Avari vred so se naselile okrog porušenega Halicanuma tudi prve skupine Slovencev. Avarsko gospodstvo pa ni trajalo dolgo, ker so jih pregnali Franki. Frankom se je kraj okrog Halicanuma, — katerega so Slovenci posadili z lipami in izpremenili v pravi lipov gaj — tako dopadel, da so na mestu porušenega Halicanuma sezidali novo mesto, kateremu so dali ime Lindau (Linde = lipa, Au = gaj; Lindau = lipov gaj).

V začetku IX. stoletja, ko so postali Slovenci gospodarji ozemlja prekmurskih Slovencev, so Lindau preimenovali v Lindvo, pozneje v Lendavo.

Franjo Gumilar

Kdo je posestnik naše zemlje

Jugoslavija je poljedelska dežela, saj se pretežna večina prebivalstva peča s poljedelstvom in sploh s kmetijstvom. Vendar pa je zemlja zelo neenakomerno porazdeljena. 95% kmetov ima v posesti le 49% obdelovane zemlje. medtem ko ima 5% velikih posestnikov

v posesti celih 51% obdelovane zemlje. Tudi obdelovalno orodje je zelo različno. V severnih krajih se uporablja vedno več strojev, v južnejših pokrajinah pa uporabljajo kmetje še okrog 500.000 lesenih plugov.

Naša jabolka in inozemstvo

Do konca septembra smo lani izvozili v Nemčijo 500 vagonov jabolk, v Češkoslovaško 200 vagonov, v Avstrijo 90, v Francijo 10 in v Švico 10; skupno torej 810 vagonov svežih jabolk.

Naša trgovina z inozemstvom

Kakor vsaka druga, tako trguje tudi Jugoslavija z ostalimi državami. Sosednjim in oddaljenejšim državam prodajamo naše pridelke in izdelke, od njih pa kupujemo razno blago, ki nam ga manjka. Ako tuje blago uvažamo v našo državo, gre naš denar v tujino, če pa obratno izvažamo naše blago v tuje države, pride denar k nam in večja naša bogastvo. Razumljivo je, da je bolje, ako prihaja denar k nam, kakor pa da ga moramo plačevati iz države. Vendar se to vedno ne da urediti, kakor bi si želeli. Oglejmo si nekaj številke o našem trgovanju s tujimi deželami od januarja do septembra v zadnjih treh letih. Na prvem mestu stoji izvoz, na drugem uvoz, na tretjem pa razlika med obema v milijonih Din. Križec pred številko pomeni, da je izvoz večji in je več denarja prišlo k nam kakor odšlo, črtica pred razliko pa pomeni, da smo morali več denarja plačati tujini kot ona nam, da je torej uvoz večji.

Nemčija.

	izvoz	uvoz	razlika
1934.	389,9	371,2	+ 18,7
1935.	454,0	410,5	+ 43,5
1936.	631,2	774,0	— 142,8

Češkoslovaška.

	izvoz	uvoz	razlika
1934.	240,1	306,1	— 66,0
1935.	380,9	338,6	+ 42,3
1936.	396,4	495,9	— 99,5

Anglija.

	izvoz	uvoz	razlika
1934.	86,4	262,3	— 175,9
1935.	123,2	265,3	— 142,1
1936.	225,3	288,2	— 62,9

Madžarska.

	izvoz	uvoz	razlika
1934.	94,1	72,4	+ 21,7
1935.	137,6	81,0	+ 56,6
1936.	140,8	97,8	+ 43,0

Avstrija.

	izvoz	uvoz	razlika
1934.	437,3	325,5	+ 111,8
1935.	415,1	317,2	+ 97,9
1936.	422,6	299,8	+ 122,8

Italija.

	izvoz	uvoz	razlika
1934.	592,4	416,0	+ 176,4
1935.	551,2	306,3	+ 244,9
1936.	62,1	4,0	+ 58,1

Belgija.

	izvoz	uvoz	razlika
1934.	121,6	53,2	+ 68,4
1935.	78,8	49,5	+ 29,3
1936.	170,0	79,6	+ 90,4

Grčija.

	izvoz	uvoz	razlika
1934.	101,6	36,5	+ 65,1
1935.	94,3	37,8	+ 56,5
1936.	130,7	51,3	+ 79,4

V 14 prekomorskih držav smo izvozili:

1934. za	385 milij. Din
1935. za	424 milij. Din
1936. za	615 milij. Din.

Izvažamo v glavnem stavbeni les, pšenico, ječmen, koruzo, jajca, sveže in suho sadje, hmelj, govejo živino, prašiče, meso, cement in surovi baker; uvažamo pa v glavnem industrijske izdelke

in kolonijalno blago: kavo, petrolej, črni premog, železo in železne izdelke, električne in druge stroje ter aparate, vozila, bombaž in bombažno blago, volno in volnene izdelke ter svilo in svilene izdelke. Seveda izvažamo in uvažamo še druge stvari, vendar v manjši meri kot zgoraj navedeno.

Obisk pri Beduinih

Znano je, da pijejo Orientalci zelo radi kavo. Ali noben narod je ne pije s tako svečanostjo kot Beduinec v vroči afriški Arabiji. Komur se mudi, najraje ne obišče kakega beduinskega velikaša. Kajti ta mu bo prav gotovo postregel s kavo, kar pa traja zelo dolgo časa.

Najprej se mora vستي gost v šotoru velikaša temu nasproti na kopico blazin. Zaradi strašne arabske vročine, ki je v šotoru, je že to muka. Počasi in in mirno razdeli sedaj gospodar cigarete med goste. Nato se prikaže nekaj starih Beduink. Imajo polna naročja posušenih kamelnih odpadkov, ki jih polože v plitvo jamo pred šotorom in zažgo. To je ogenj za kuho. Strašen smrad se širi od tega ognja. Ko ogenj dobro žari, seže gospodar v vrečico, ki mu visi ob boku in privleče iz njega par pesti kavnih zrn. Izroči jih služabniku, ki jih v kozici počasi praži nad ognjem. Ko so zrna sprazena, jih služabnik strese v roke drugemu služabniku. Ko da ne čuti pekočih zrn, jih ta strese v možnar in stolče v prah. To dela v taktu in pojoč neko pesem. Medtem sprazi gospodar v kozici nad ognjem neke vrste dišave, ki se kasneje zmešajo z zdrobljeno kavo. Nato se kava večkrat prekuha. Po vsaki kuhi jo gospodar pokusi. Šele ko je on zadovoljen, se natoči v male za naprstnik velike skodelice in ponudi gostom. Po mnogih poklonih in polaganju rok na srce in voščili sreče se sme končno kava piti in pričeti razgovor.

Tujci, ki so tako kavo pili, pravijo, da ne pozabijo nikdar več njenega dobrega okusa, četudi so morali čakati zelo dolgo nanjo.

Pobelimo debela z apnenim beležem

Mladi sadjarji! Kličem vas na delo! Kar brž vzemite v roko vrč ali kanglo ter jo napolnite z vodo. Na približno 10 litrov vode vzemite 1 kg ugašenega apna, pa ga zmešajte z vodo, da se v njej apno popolnoma raztopi. Beležu primešajte še nekoliko ilovice ali pepela, da se belež bolj prime debela. Od očeta si izposodite že rabljen čopič, kakršnega uporabljajo zidarji in sobni slikarji (sicer pa je vsak primeren velik čopič pripraven) pa hajdi v sadovnjak. Pobelite z beležem debela zlasti vsem mladim drevescem. A tudi debelejšše veje — kolikor jih pač morete doseči, ne pozabite!

Ali veste, čemu belimo drevesna debela? Radi zimske, zlasti še spomladanske pozebe. Sončni žarki februarkega in marčnega sonca so še prav posebno nevarni sadnemu deblu. Zakaj? Mlada, gladka debela in veje se čez dan na soncu zelo razgrejejo, ponoči pa ohladijo do 10 ali še več stopinj pod ničlo. Radi tolike toplotne izpremembe deblo in veje ozebejo na poseben način. Lubad se bolj ali manj na široko nekoliko udere ter tu in tam tudi razpoka, vendar pa ne odstopi. Te ozeblin se pojavljajo zlasti na južni strani debela in vej, to pa zato, ker se podnevi deblo na teh straneh najbolj razgreje.

Ako pa pobelimo deblo z apnenim beležem, odbija belina sončne žarke, da se deblo ne more toliko segreti. Na ta način je zavarovano pred pozebo.

Nabiranje cepičev za spomladansko cepljenje

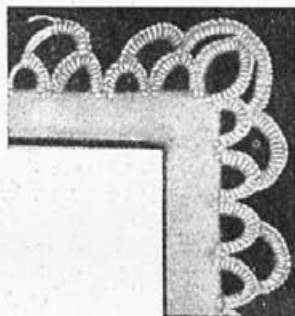

Najboljši čas za nabiranje cepičev za spomladansko cepljenje sadnega drevja je v januarju. Cepiče režemo le z zdravih, že rodečih sadnih dreves. Enoletne mladike, ki jih nameravamo uporabiti za cepiče, odrežimo le na sončni strani drevesne krone, ker so navadno krepkejše in z zdravimi, dobro razvitimi očesi. Saj je znano, da čim več soka vsebuje cepič, tem hitreje in tudi zanesljiveje se bo prijel. Pri skrbimo si tudi cepičev različne debelosti in čvrstosti. Tako zvanih vodnih poganjkov, to so mladike, ki so krepko pognale iz starega debela in debelejših vej, ne uporabljamo za cepiče. Odrezane cepiče povežimo v snopke in jih navpično zasujemo do zgornjih oces v zemljo na severno stran hiše. Ako so nam znana imena posameznih sort, pritrđimo na vsak snopek cepičev malo leseno deščico (etiketo), na katero zapišemo ime tiste sadne vrste. Ne iščimo vedno novih, še ne dovolj preizkušenih sadnih vrst, marveč le take, ki so se v kraju dobro obnesle. Bolje je, da imamo le manjše število dobro uspevajočih sadnih sort, kakor pa celo zbirko najrazličnejših dreves, o katerih pa nismo še niti prepričani, ako bodo v kraju sploh uspevale.

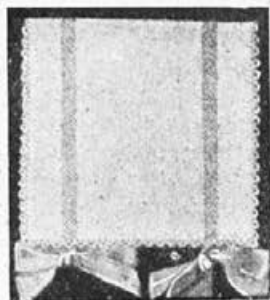

Vrečica za žepne robce

Za tako vrečico nam pride najbolj prav kak kos belega platna. Če tega nimamo pri roki, si poiščemo kos močnega blaga. Ta kos naj bo 40 cm dolg

in 20 cm širok, če hočemo imeti 19 cm široko kvadratno vrečico. 3 do 4 cm od roba položimo na blagu svilen trak, ki ga tudi našijemo na blago. Na vsaki strani pustimo nekaj traku prostega, da ga uporabimo za pentljo, s katero bomo

vrečico zavezovali. Prav tako našijemo trak še na drugi strani. Če ni blago še zarobljeno, ga obrobimo sami in ga prešijemo z majhnimi nevidnimi ubodi. Sedaj pa si kot okrasek uporabimo čipke, ki jih našijemo ob robu okrog in okrog. Lahko rob obkvačkamo ali pa si sestavimo čipke s šivanko in nekoliko debelejšim sukancem tako, kot vidimo na zgornji sliki. Da bo vrečica popolnejša, ji naredimo še podlogo. Najbolje je, če si pripravimo svileno

podlogo, ki jo našijemo na platno z majhnimi ubodi in ne preveč trdno, da bomo lahko podlogo hitro odstranili pri pranju vrečice. Sedaj zložimo vrečico na polovico, zvežemo pentlje in vrečica je gotova. V njej bodo naši žepni robci najboljše shranjeni.

Preluknjani namizni prtji

Ob oglih mize se prav radi obrabijo prtji. To preprečimo tako, da pritrdimo na vse štiri ogle mehko krpo blaga, seveda prav tesno ob mizi.

Spomnimo se ptičkov pozimi!

Zima je že davno tu in mraz je pošteno pritisnil. Ubogi ptički ne najdejo toplega zavetja, še manj pa hrane. Mnogo jih je, ki skušajo pomagati zmrzlim ptičkom z leseno hišico. Vanjo jim pa natresejo hrane. Toda hrana naj bo zavarovana pred vetrom in snegom, zato mora biti hišica temu primerno zbita. Vedeti moramo še, kakšna hrana je prava za posebne vrste ptičev. Kruh ali kuhan krompir ni prava hrana. Žužkojedi in zrnorejci, to so oni, ki ljubijo zrnato hrano, si žele predvsem mastnih jedi: čiste masti, loja, neslane slanine, oljnatega semenja kakor: konoplje, maka, zrn sončnine, lanenega semenja. Prav tako zobajo radi oves in proso. Repno seme pa odklanjajo marsikateri ptiči zaradi njegovega grenkega okusa. Silno radi imajo pa mešanico, ki sestoji iz enakih delov masti in vseh prej naštetih semen. Kdor bi rad krmil kose in drozge, naj nasuje v hišico šipka, nekaj sesekanega jabolka ali drobnih koščkov kuhanega mesa. Makova semena se pričežijo kraljičku in sinici. Žolnam in ščinkovcem natresemo pečke buč, kumare ter konopljo in repico. Seveda si pripravimo mlogo te hrane že pred zimo, da pozneje lahko pomoremo prezeblim in lačnim kljunom.

Kadar prvič opereš svilene nogavice,

si pripravi vodo s kisom (na liter vode dve žlici kisa). V tej vodi najprej nogavice zmoči, jih malo pomenčaj in nato otisni. Šele potem jih v mlačni milnici operi, speri v čisti vodi in obesi sušit. Dobro je tudi, če dodaš zadnji vodi, v kateri izpiraš svilene nogavice, za noževno konico galuna. Nogavice se potem bolj svetijo in so trpežnejše.

Mehka žoga iz volne

Sami si napravimo žoge, ki bodo prav mehke in se bodo otroci lahko z njimi igrali. Napolnili bomo žogo z ostanki volne, ki jih imamo shranjene, pa tudi s starimi nogavicami, ki niso več porabne. Take nogavice razrežemo v tanke kose. Vse to navijamo kot novo volno. Pazimo pa, da dobimo lepo okrogolino. Ko je to dovolj veliko, pričnemo z zunanjim delom žoge. Skvačkamo si kapico, v katero bo šla polovica žoge in nadaljujemo s kvačkanjem tako, da je žoga v kapici. Če imamo na razpolago več vrst barvane volne, lahko te primerno menjamo, da bo žoga lepo pisana.

Čiščenje čajnih vrčev iz porcelana

Sivih madežev, ki so že precej stari, očistimo vrč, na prav hiter in preprost način. Nekaj kisa potrebujemo in v njem raztopimo sol. S tem pošteno drgnemo zamazana mesta, ki bodo kmalu popolnoma čista.

Čiščenje sadnih madežev

Sadne madeže, ki so že precej zastareli, odstranimo iz perila z limoninim sokom, ki ga nakapamo na madež. Nato pustimo, da vpliva sok tako dolgo na madež, dokler ta ne izgine ali pa vsaj obledi. Za tem blago skrbno izplaknemo z mehko ali prekuhano vodo. Če madeži še niso popolnoma izginili po tem postopku, tedaj bodo izginile kasneje pri pranju še zadnje sledi.

Kako ohranimo vratca pri peči in ognjišču svešla

Taka vratca si želi ohraniti vsaka vestna gospodinja lepo črna in svetla. Zato je potrebno, da jih dognemo s kožo prekajene slanine. Povrhu zdrgnemo še s časopisnim papirjem. Na isti način očistimo ploščo na ognjišču. Plinski štedilnik bo posebno snažen in svetel, če ga zdrgnemo po vsaki uporabi z mastnim papirjem. S tem postopanjem si bomo prihranili zamazanje rok, ki je pri delu ob štedilniku neizogibno.

Da jajca med kuho ne počijo

Kakšno razočaranje! Preštejemo jajca — vsak bo dobil enega. Nato jih potopimo v lonec, da se skuhamo. Kmalu pa zaslišimo pokanje in ugotovimo, da je počilo nad polovico jajec. Vendar se temu lahko izognemo. S tenko šivanko zabodemo v jajčno lupino komaj vidno luknjico. Tako jajce ne bo počilo.

Pečatni vosek

Pečatni vosek si napravimo sami, če bomo zbrali več odtisov pečata z raznih pisem ali zavojev. Previdno odstranimo z nožem vse te odtise in jih stresemo v prazno steklenico. Manjše koščke stopimo, večje kose pa uporabimo lahko tako, da jih držimo s kleščicami nad ognjem.

Težka oprema

Kadar predstavljamo kako težko opremo, se nam vedno zdrsajo tla, da se poznajo sledovi, kjer smo opremo peljali. Če podložimo pod omaro ali pod karkoli že, kar nameravamo predstaviti, bomo mnogo lažje porivali to težko breme. Poleg tega pa še izmijemo tla, kjer bomo n. pr. omaro vlekli, z mokro krpo in tako ne bomo opazili kasneje nikakih sledov. Delo nam bo olajšano in tla ne bodo trpela, če bomo ravnali na omenjeni način.

26. I. 1797 se je rodil prijatelj našega največjega pesnika Prešerna in eden največjih učenjakov svoje dobe — Matija Čop. Čop je bil doma iz Žirovnice pri Bledu. Bil je profesor in knjižničar v Ljubljani. Začel je izdajati prvi pesniški zbornik »Kranjsko čbelico«, v katero je največ pisal Prešeren. Čop je utonil v Savi pri kopanju. Prešerna je to zelo potrlo. V spomin mu je napisal pesem »V spomin Matije Čopa«.

27. I. 1924 je stopil v veljavo zakon o rimskem sporazumu in pogodba o prijateljstvu in prisrčnem sodelovanju med Jugoslavijo in Italijo. Reko so tedaj dobili Italijani, sušaško пристanišče pa je pripadlo Jugoslaviji.

14. II. 869 je umrl v Rimu sv. Ciril. Ciril in Metod sta učila slovansko bogoslužje. 867 ju je sprejel Kocelj in jima dal učence, da jih naučila slovanskega bogoslužja. Ko je Ciril umrl, je prišel Metod iz Rima v Panonijo in tam uvedel svoje bogoslužje. Ko je prišel na Moravsko, so ga zaprli Nemci. 885 je umrl, njegove učence pa so razgnali. Ti pa so odšli med Jugoslovane.

15. II. 1573 je bil usmrčen v Zagrebu kmečki kralj Matija Gubec, vodja upornikov. Radi nasilstev madžarskega graščaka Tahija je izbruhnil največji kmetijski upor na Hrvaškem in Slovenskem. Kmetje so izbrali za voditelje Matijo Gubca, Ivana Pasanca in Ivana Mogaiča, vojni poveljnik pa je bil Ilija Gregorič. Kmetška vojska pa je bila poražena od štajerske plemiške vojske pri Sv. Petru, naslednji dan pa še na Stubiškem polju. 15. februarja je bil Matija Gubec, ki so ga dolžili, da se je proglasil za »kmetškega kralja«, na Markovem trgu kronan z razbeljeno krono. Kmetje pa so se tudi po njegovi strašni smrti še dalje upirali, dokler niso dosegli svobode.

9. II. 1871 se je rodil v Doslovičah pri Breznici pisatelj Franc Sav. Finžgar. Že v gimnaziji je napisal dvoje povestil, »Gozdarjevega sina« in »Zaroko o polnoči«. Pozneje je še veliko pisal, navadno povestice, pesmi in kratke črtice. Največ slovesa pa mu je prinesel spev, idila v verzih, »Triglav«. V zadnjem času je pustil verze in začel pisati v leposlovni prozi. Tedaj je začel ustvarjati obširnejša dela. Romanu »Iz modernega sveta« je sledil zgodovinski roman »Pod svobodnim soncem«. Ta je najpriljubnejši slovenski zgodovinski roman. Posebno mladina ga sedaj najrajši čita. Najboljši pa je Finžgar v svoji kmečki povesti. V večini teh si je vzel za vzgled gorenjsko vas. Njegove drame »Divji lovec«, »Naša kri«, »Veriga« zelo igrajo po Sloveniji. Finžgar je bil do predkratkkega župnik v Trnovem v Ljubljani, sedaj pa je v pokoju.

17. II. 1831 se je rodil v Srednji Beli nad Kranjem Matija Valjavec. Bil je profesor v Varaždinu in Zagrebu. Valjavec je pesnil, zbiral je slovensko narodno blago, zelo dobre so njegove živalske pravljice in legende. Pozneje se je Valjavec posvetil jezikoslovju. Njegov jezik je preprost, naroden.

19. II. 1923 je umrl v Ljubljani pisatelj Ivan Tavčar. Tavčar se je rodil v Poljanah nad Škofjo Loko. Pisal je črtice, romane, povesti in novele. Tavčar je posebno ljubil staro viteštvo v bleščečih oklepih, viteške junake, stare gradove itd. Znal pa je tudi lepo orisati kmečko življenje, njegove šege in navade, skrbi in zabave. Nad vse je ljubil slovensko zemljo in zlasti kmetiško življenje.

in telesom. Živelo Trnovo. Živela Trnovska fara!« Pa se je tako poslavjal od nas. Potem so pevci zapeli tisto lepo slovensko pesem: »Oj Triglav moj dom, kako si krasan«. Pa tisto trnovsko, katero Vam hočem zapisati:

MOJA POLOMLJENA VRTNICA

Lansko leto v zgodnji pomladi sva z mamico ob robu majhnega gozdička nakopali stebela divjih šipkov. Doma smo jih posadili in lepo razvrstili po gredicah. Tudi meni je mamica podarila enega. Z njim sem imela veliko veselje. Ko je prišel čas cepljenja, sem prosila v šoli gospoda kateheta za mladiko lepe vrtnice, katero mi je ata vcepil v divje steblo. Vrtnica se mi je prav lepo razcvetela. Vse leto sem jo skrbno negovala, jo zalivala, ji pobirala gosenice in razni mrčes. Ko pa je letos padel tako zgodaj nesrečni sneg, ji je odlomil najlepši del njene mlade kronice. Lahko si mislite, kako sem bila žalostna ob pogledu na polomljeno vrtnico. Še danes me srce boli.

Tončka Novak,

6. r. osnovne šole v Križevcih.

NAŠ G. ŽUPNIK

Ze leto dni prebiram »Naš roda«, pa nisem še videl, da bi se kdo oglasil iz našega Trnovega. Na primer jaz, ki sem fant od fare, sem rojen v Trnovem. Vam hočem povedati, kako je g. župnik odhajal v pokoj in kako smo prisostvovali večerni prireditvi. Ko je prišel moj ata domov, je povedal, da bomo izgubili g. župnika. Jaz, moja sestra, posebno pa moja mamica smo bili zelo žalostni. Tisti večer je zelo lil dež. Še prej mi je mamica povedala, da je pri velikem oltarju na levi strani lepa svetiljka, dar Trnovčanov. Ta svetilka je bilo delo pasarja Avgusta Menceja in po načrtih arh. prof. Plečnika. Ob 8. uri smo šli pred župnišče. Mi smo stali na pločniku. Prišla je godba. Kmalu bi pozabil povedati, da je še prej prišla straža. Najprej je zaigrala godba. Potem so zapeli pevci. Med pevci je bil moj ata. Nato je govoril gosp. župnik Finžgar naslednje besedilo: »Dragi Trnovčani! Danes se hočem posloviti od Vas. Pri Vas bom še vedno ostal s srcem

»Prelepa je Trnovska fara,
prelepa je Trnovska fara,
prelepa je Trnovska fara,
še lepši je trnovski zvon, bim, bom.

Prelepo mi poje ta trnovski zvon.
Sv. Janez je njegov patron
bim, bom, bim, bom.«
Potem smo šli domov.

Marijan Valant

II. b. r. šole na Grabnu, Ljubljana.

DRAGI „NAŠ ROD!“

Imela sem sošolko, Vidko šavnikovo, ki pa je lansko leto 13. junija umrla. Sama je že sestavljala pesmice. Včeraj sem jih nekaj prečitala. Ena je ta-le:

Kruta zima.

Ko žena dobra se, jesen,
od nas posavlja,
že kruta zima se na vladanje pripravlja.
Oj, kruta stara žena,
ki nimaš nič srca,
mi pomoriš cvetice
in odpodiš mi ptice;
pomrje travica.
Potočke, ki veselo prej so žuboreli
in svojo pesmico lepo so peli,
ki po skalovju sivem so šumeli,
sedaj si z belo skorjo zagrnili
in ribice vesele v njem si pomorila.
Vse, kar sem ljubila
si ti ugonobila.
In vrt?
Vse prazno je,
nikjer več cvetka ne cvete.
Kaj tudi sem prišla je smrt?
Le tamkaj s klanca čuje se veselje;
Otrok po klanecu doli se veselo pelje.

Tako je pela uboga + Vidka, ko je še hodila v IV. r. osnovne šole. Tedaj je že čakala nanjo kruta smrt.

Marija Mary,

I. raz. gimnazije v Kranju.